

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ
ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконав:

студент 4 курсу, 476 групи
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
(ОП Економіка та організація бізнесу)

Кирилеску Максим Володимирович

Керівник:

кандидат екон. наук, доцент
Лопашук Інна Афанасіївна

*До захисту допущено
на засіданні кафедри бізнесу та управління персоналом
протокол № ____ від ____ червня 2025 р.
Зав. кафедрою _____ доцент Водянка Л.Д.*

Анотація

Кирилеску Максим. Сучасні тенденції формування оборотного капіталу підприємства. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025.

У дослідженні обґрунтовано теоретичні підходи та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності формування оборотного капіталу підприємства.

Розглянуто зміст, фактори формування та методи оцінювання оборотного капіталу підприємства.

Проведено комплексний аналіз формування та ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ».

Обґрунтовано шляхи підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу підприємства.

Ключові слова: *капітал підприємства, оборотний капітал, джерела формування оборотного капіталу підприємства, запаси, дебіторська заборгованість*

Abstract

Kyrylesku Maksym. Modern Trends in the Formation of a Company's Working Capital. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in specialty 076 "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange Activities". Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

The theoretical positions regarding the company's working capital formation have been developed. The practical guidelines as basic recommendations to increase the efficiency of the formation of the company's working capital have been proposed.

The content, formation factors, and evaluation methods of a company's working capital have been reviewed.

A comprehensive analysis of the formation and efficient use of the working capital at UPG-INVEST LLC has been conducted.

The ways to improve the efficiency of the formation and use of the company's working capital have been substantiated.

Keywords: *company capital, working capital, sources of working capital formation, inventories, accounts receivable*

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Максим КИРИЛЕСКУ

3

ЗМІСТ

ВСТУП.	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.	7
1.1. Оборотний капітал підприємства: суть та підходи до формування.	7
1.2. Методика оцінювання ефективності використання оборотного капіталу підприємства.	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» ЗА 2022-2024 РОКИ.	20
2.1. Загальна характеристика діяльності та майнового стану підприємства.	20
2.2. Аналіз особливостей формування оборотного капіталу підприємства.	27
2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства.	39
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ».	50
3.1. Сучасні тенденції формування оборотного капіталу підприємства.	50
3.2. Напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.	53
ВИСНОВКИ.	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	62
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Використання оборотного капіталу і управління ним в сучасних умовах господарювання є важливим напрямком діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Оборотний капітал виступає рушійним механізмом підприємства, оскільки визначає безперервність процесів виробництва та реалізації продукції, рівень його ділової активності, стан мобільності та ліквідності активів, а також спроможність підприємства до забезпечення платоспроможності. Слід зауважити, що від політики вибору стратегії фінансування оборотних активів підприємства залежить його здатність не тільки генерувати прибуток, але й забезпечувати приріст рентабельності власного капіталу і загалом фінансову стійкість на більш віддалену перспективу. В умовах рецесивного відновлення економіки важливого значення набуває всебічна та своєчасна оцінка наявного оборотного капіталу, що дозволяє підприємству адекватно реагувати на виклики зовнішнього середовища та знаходити резерви пришвидшення його оборотності в умовах дефіциту як оборотних коштів, так і джерел їх формування. За умови підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємство може досягти випереджального економічного стану, збалансованого за ліквідністю та прибутковістю. З огляду на зазначені аргументи дослідження стану та ефективності використання оборотного капіталу підприємства набуває особливої актуальності в сучасних умовах нестабільного середовища.

Теоретичні основи оборотного капіталу підприємства розглянуті у наукових роботах І. Бланка, Н. Власової, Є. Доніна, Т. Косової, Г. Роганової, О. Насібової, Б. Придатченко, О. Непочатенко, Н. Мельничук, Я.Тютюнника. Методичні засади аналізу стану та ефективності використання оборотного капіталу досліджені В. Головка, В. Мінченко, В. Шарманською, Ю. Дубей, Л. Жмінською, Ю. Мороз, Л. Суліменко та іншими. Слід зауважити, що проблема формування, оцінювання стану та ефективності використання оборотного

капіталу є достатньо дослідженою, проте, враховуючи нові виклики, які сьогодні формує нестабільне середовище, подальші дослідження в цій царині є необхідними у контексті адаптації діяльності підприємств до новітніх умов на ринку.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, дослідження методичних підходів та розробка практичних пропозицій щодо оцінювання стану та ефективності використання оборотного капіталу підприємства у сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є оборотний капітал підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та прикладний інструментарій оцінки стану та підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Задля досягнення поставленої мети в роботі вирішено наступні завдання:

- досліджено категорію оборотного капіталу підприємства: його суть та підходи до формування;
- визначено методику оцінювання ефективності використання оборотного капіталу підприємства;
- надано загальну характеристику діяльності та майнового стану досліджуваного підприємства;
- проведено аналіз особливостей формування оборотного капіталу підприємства;
- надано оцінку ефективності використання оборотного капіталу підприємства;
- визначено сучасні тенденції формування оборотного капіталу підприємства;
- запропоновано напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти,

публікації, література навчально-методичного спрямування з питань формування та ефективності використання оборотного капіталу підприємства, матеріали фінансової звітності підприємства.

Методологічну базу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: індукції, дедукції, наукового абстрагування, синтезу, які використано для узагальнення теоретико-методичних основ формування оборотного капіталу підприємства; спостереження і збору фактів, аналізу (горизонтального, вертикального, коефіцієнтного), графічного зображення даних, які використано для аналізу сучасного стану та ефективності використання оборотного капіталу досліджуваного підприємства; системного аналізу, узагальнення – для обґрунтування теоретичних висновків по роботі та розробки пропозицій щодо визначення шляхів підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Структура бакалаврської роботи охоплює вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки (витяг із статуту підприємства, матеріали його фінансової звітності за 2022-2024 роки). Перший розділ роботи присвячено дослідженню теоретико-методичних засад формування оборотного капіталу підприємства в сучасних умовах, другий – аналізу сучасного стану та ефективності використання оборотного капіталу підприємства, третій - обґрунтуванню шляхів покращення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.

Практична цінність дослідження полягає у розробленні заходів, спрямованих на удосконалення стратегічних засад управління оборотними активами підприємства з огляду на сучасні тенденції його формування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНОГО

КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Оборотний капітал підприємства: суть та підходи до формування

Оборотні активи відіграють ключову роль у забезпеченні сталого функціонування підприємства, оскільки саме вони формують основу продуктивного капіталу, що безпосередньо впливає на здатність підприємства здійснювати поточну господарську діяльність.

Аналіз наукових підходів до визначення змісту поняття оборотного капіталу підприємства показав, що дане поняття трактується неоднозначно, оскільки існує низка близьких йому за змістом понять (рис. 1.1).

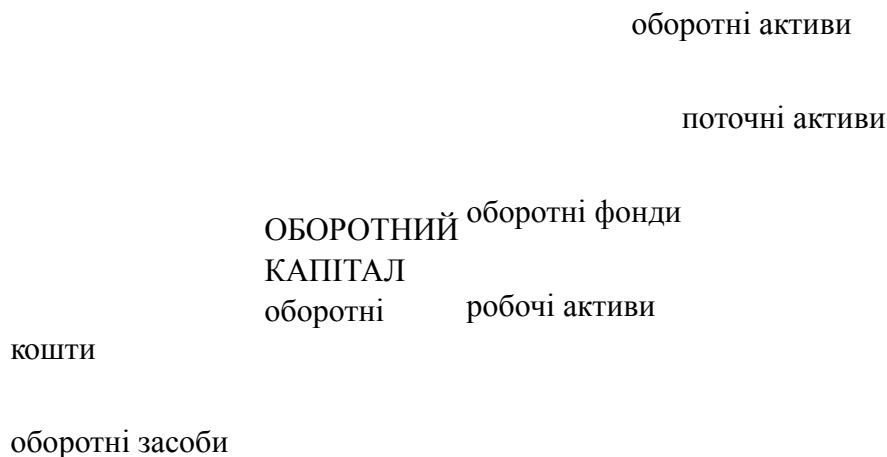

Рис. 1.1. Категорії, що є близькими до поняття «оборотний капітал»
Джерело: сформовано на основі методологічних узагальнень

Це вказує на багатогранність даного поняття у контексті його використання в нормативно-правовій, теоретичній та практичній площині.

Зокрема, Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» вводиться поняття

оборотних активів, яке трактується як «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [29, розділ 1, пп. 3].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 розглядає поняття «поточних активів», надаючи пояснення, що вони «споживаються або призначені для продажу упродовж свого нормального операційного циклу або протягом 12 місяців після звітного періоду» [27, пп. 66-68].

Господарським кодексом України розкривається поняття оборотних засобів як складової майна суб'єкта господарювання, зокрема, такими засобами є «сировина, паливо, матеріали, малоцінні та предмети, що швидко зношуються, інші майно виробничого та невиробничого призначення» [9, стаття 139 «Майно у сфері господарювання»].

Низка науковців стверджують, що категорія оборотного капіталу має вартісно-грошову природу. Зокрема, науковець І. Гринюк надає визначення поняттю оборотних активів «як сукупності матеріальних і грошових цінностей», наголошуючи, що вони «змінюють свою форму та вартість упродовж одного операційного циклу з метою отримання економічної вигоди» [11, с. 65].

Л. Бабич, В. Головатий також розглядають оборотні активи як сукупність матеріальних та грошових коштів, що забезпечують потреби операційної, фінансової, інвестиційної діяльності «з урахуванням власних можливостей та впливу факторів зовнішнього середовища» [1, с. 12].

Детальне дослідження співвідношення понять оборотний капітал, оборотні активи та оборотні кошти надано у науковій роботі Я. Дроботі, де розмежовано різницю між категоріями за ознакою складових елементів, характером вкладення коштів, споживання вартості, об'єктом, періодом функціонування, станом, формою та іншими ознаками [15] (табл. 1.1).

Порівняльна характеристика понять оборотного капіталу, оборотних активів, оборотних коштів

Оборотний капітал	Оборотні активи	Оборотні кошти
Складові елементи		
виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари, векселі одержані, дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів	виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари, векселі одержані, дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, інші оборотні активи	виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари, векселі одержані, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів
Характер вкладених коштів		
Інвестиція, джерело фінансування ресурсів, що в подальшому зростає	Ресурси для забезпечення виробничого процесу, по закінченню якого не зростають, а приносячи додаткові економічні вигоди перетворюються у капітал	Ресурси для забезпечення виробничого процесу, по закінченню якого зростають, приносячи додаткові економічні вигоди та перетворюються у капітал
Споживання вартості		
Авансована вартість, що повертається у грошовій формі	Вартість, що споживається та витрачається в процесі здійснення виробничого процесу	Авансована вартість, що повертається у грошовій формі
Об'єкт		
Поточні зобов'язання, оборотні фонди та фонди обігу	Оборотні фонди та фонди обігу	Оборотні фонди та фонди обігу
Період функціонування - операційний цикл або календарний рік		
Приналежність коштів – власні та запозичені		

Стан	
Статичний	Динамічний
Форма	
Капітал, як інвестиція, може набувати грошової, виробничої та товарної форми в процесі перетворення в актив	Оборотні активи протягом руху в процесі здійснення операційного циклу змінюють форму з грошової, у виробничу та товарну
Як індикатор	
Оборотний капітал, як складова сукупного капіталу є вимірником ринкової вартості підприємства	Оборотні активи є вимірником здійснення ефективного виробництва

Джерело: [15]

10

В межах різних галузей економічних наук дані категорії розглядаються також неоднозначно. До прикладу, економіка та фінанси підприємства розглядають оборотний капітал як інвестицію у виробничо-господарську діяльність. Паралельно розглядається поняття оборотних активів та оборотних коштів, які визначено як ресурси, що вкладено в оборотні виробничі фонди та фонди обігу задля забезпечення цілей розвитку підприємства у процесі здійснення ним господарської діяльності.

У межах фінансового менеджменту оборотний капітал розглядається як економічний ресурс (інвестиція), яка здійснюється для формування активів підприємства. Паралельно розглядається поняття оборотних активів, основне призначення яких господарській діяльності – це отримання прибутку.

Бухгалтерський облік розглядає оборотні активи у межах Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку та діючої нормативно-правової бази. Поняття оборотних активів розглядають у своїх дослідженнях Л. Бровко, М. Попенко, О. Черенович [5], Х. Чуприна [48], Н. Левковець, Л. Бабич, Т. Турпак, С. Наконечна, О. Гуцалюк [21], Ю. Серік [33], Л. Ткачук, І. Юзвенко

[36], В. Федай, С. Терещенко [43].

Оборотний капітал, як багатогранне поняття наділений низкою характеристик, що дозволяють краще зрозуміти його суть. Зокрема, це мобільність, що означає його участь у процесі руху коштів, що відбувається на постійній основі і характеризується зміною форм – грошова, матеріальна, грошова – через проходження окремих стадій кругообігу. Зокрема, на цьому наголошено у дослідженні Н. Дехтяр, О. Дейнеки, Д. Голик, які наголошують, що саме оборотний капітал є рушійною силою діяльності підприємства, і саме його нестача може призвести до критичних наслідків [12, с. 290].

На думку Я. Дроботі, оборотний капітал є ширшим поняттям відносно оборотних активів та оборотних коштів та «поглинає» їх [15], саме через його мобільність.

Мобільність оборотного капіталу розглядають у своїх дослідженнях М. Хохлов, О. Щербань, М. Крилова, якими запропоновано розглядати оборотні

11

активи як мобільні, «що є грошовими коштами або можуть бути перетворені в них протягом року або одного виробничого циклу» [45, с. 410]. Як ключовий ресурс діяльності підприємства оборотний капітал досліджується О.

Непочатенко та Н. Мельничук, які пропонують тлумачення оборотних активів як «ресурсів, що забезпечують ефективне існування операційної, інноваційної та інвестиційної діяльності, процес якісних і кількісних змін, котрий повинен контролюватися та управлятися підприємством з метою підтримки глобальної стратегічної цілі підприємства, якою є збереження підприємства та його стійке функціонування» [30, с.235]. Як стратегічний ресурс розглядається оборотний капітал у дослідженні М. Хохлова, Т.О. Ярешенко, які пропонують його визначати як «короткострокові активи, що обслуговують поточний господарський процес, змінюють свою матеріальну форму протягом одного операційного циклу задля отримання прибутку підприємством» [46, с.409].

Отже, оборотний капітал, на відміну від інших споріднених категорій,

тісно пов'язаний з кругообігом капіталу, безперервністю господарського процесу через авансування кошти в активи підприємства. А. Костенко, визначаючи роль оборотного капіталу у забезпеченні кругообігу коштів, наголошує, що він «бере участь у створенні нової вартості, і від того, як швидко він обертається залежить фінансовий успіх компанії [18, с. 49].

С. Волошина підтримує цей підхід, наголошуючи, що «оборотний капітал є об'єктом вкладення у наймобільніші активи підприємства, тому тенденції його руху мають вагоме значення для забезпечення безперервності виробничого процесу та реалізації виробленої продукції (наданих послуг)» [7, с. 79].

Процес кругообігу оборотного капіталу підприємства розглянуто на рисунку 1.2.

У невіддільному зв'язку з іншими видами активів у контексті підприємства вивчають оборотний капітал О. Бабій, В. Койнак [2; 17], Л. Заячківська [16], розглядаючи його ефективне використання як ключову

12

умову забезпечення сталого розвитку та визначаючи специфічні завдання управління ним в умовах нестабільного середовища.

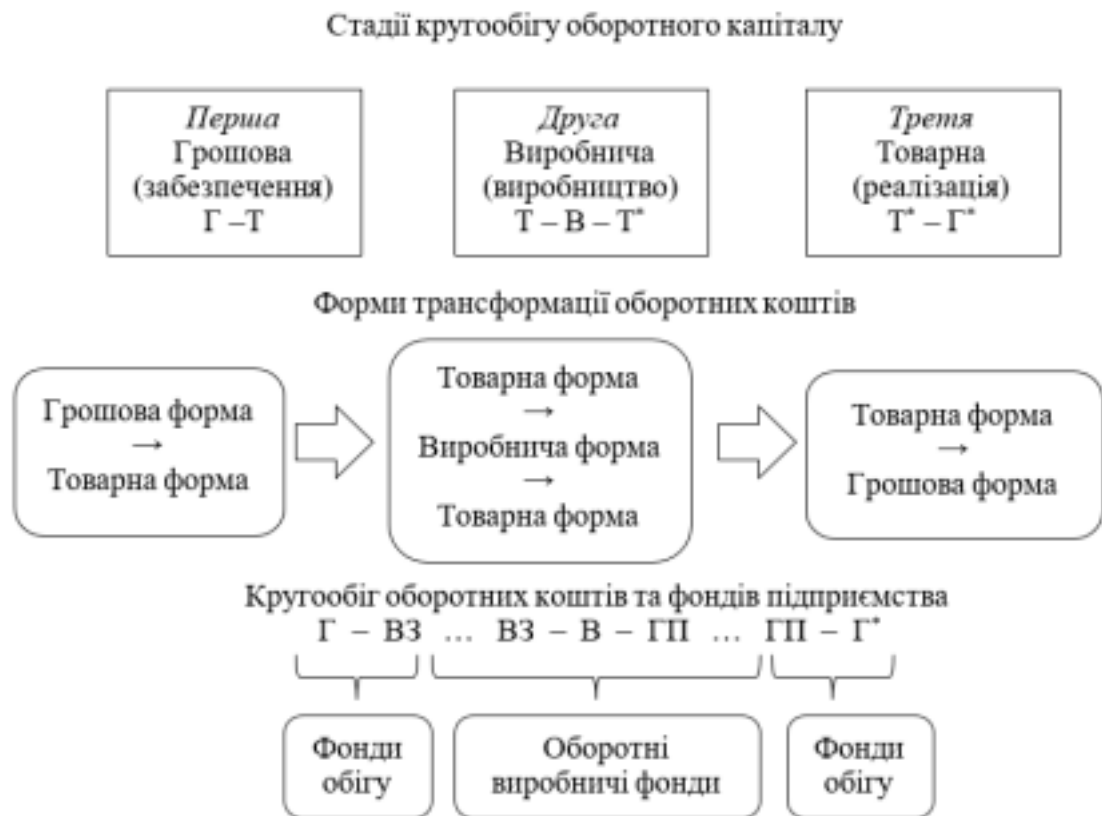

Рис. 1.2. Кругообіг оборотного капіталу підприємства
Джерело: [28, с. 15-16]

Таким чином, узагальнюючи розглянуті вище підходи до тлумачення економічної сутності оборотного капіталу, доцільно сформулювати власне бачення даного поняття. Оборотний капітал – це динамічна складова загального капіталу підприємства, що забезпечує функціонування його поточної діяльності та безперервність операційного процесу, характеризується високим рівнем мобільності, оскільки постійно перебуває в русі, споживається упродовж одного операційного циклу, трансформуючи свою форму та нарощуючи вартість на кожній стадії кругообігу капіталу підприємства. Він авансується у ресурси підприємства, які беруть участь у

виробничо-господарській діяльності з метою забезпечення прибутковості, фінансової стійкості та досягнення стратегічних цілей підприємства. В сучасних умовах оборотний капітал є надзвичайно чутливим до змін

внутрішнього середовища підприємства та зовнішніх економічних умов, є ключовим інструментом забезпечення безперервності діяльності підприємства, гнучкості фінансових рішень і підтримання платоспроможності в короткостроковій перспективі.

1.2. Методика оцінювання ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Управління оборотним капіталом підприємства включає поетапне виконання завдань, що є складовою частиною фінансової політики в цій сфері, та спрямоване на забезпечення контролю, стабільності і проведення аналітичної оцінки ефективності використання обігових ресурсів, де одним з важливих складників є підходи до оцінювання стану та ефективності його використання.

Для забезпечення якості оцінювання оборотного капіталу підприємства доцільно врахувати, він підлягає класифікації, що дозволяє оцінювати оборотні активи різнобічно з метою скорочення ризику, що виникає на різних ланках господарської діяльності підприємства.

Підходи до класифікації оборотних активів досліджено у наукових працях О. Близнюк, А. Сифурової [3, с. 69-70], В. Вареник, Т. Толстих [6, с. 115], Є. Доніна [14, с. 75-85], Г. Кошельок, В. Малишко, І. Малікової [20, с. 69- 70], О. Літвінова, І. Гуменюк [24, с. 103-108], О. Череп, Д. Іванченко [47, с. 37- 43], В. Шелудько [50].

Базовою ознакою для класифікації оборотних активів є їх функціональне призначення (роль у процесі виробничо-господарської діяльності), що

визначають їх склад, у зв'язку з чим виділяють оборотний капітал у сфері

виробництва та оборотний капітал у сфері обігу (рис. 1.3).

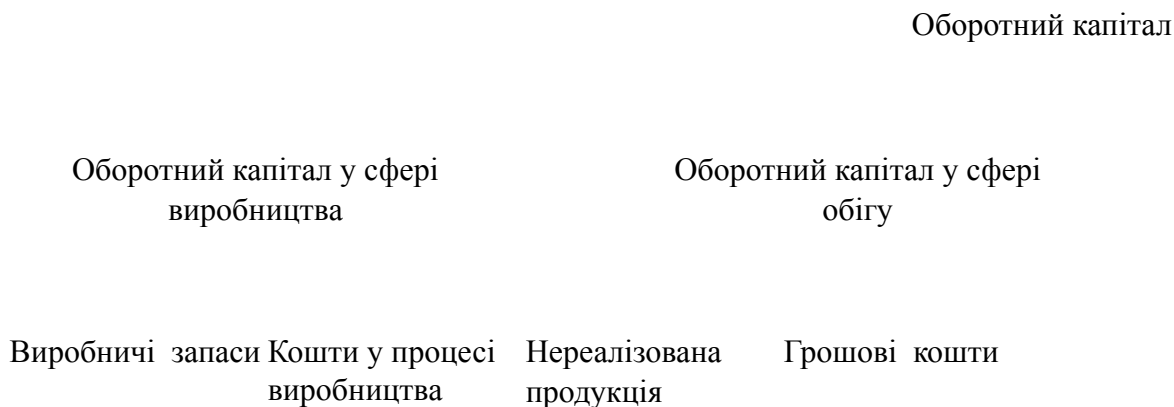

Рис. 1.3. Оборотний капітал за функціональним призначенням *Джерело: узагальнено на основі [3; 6; 14; 20; 24; 47; 50]*

За критерієм циклічності руху, роллю та призначенням оборотного капіталу у циклах ділової активності підприємства виділяють наступні його групи (рис. 1.4).

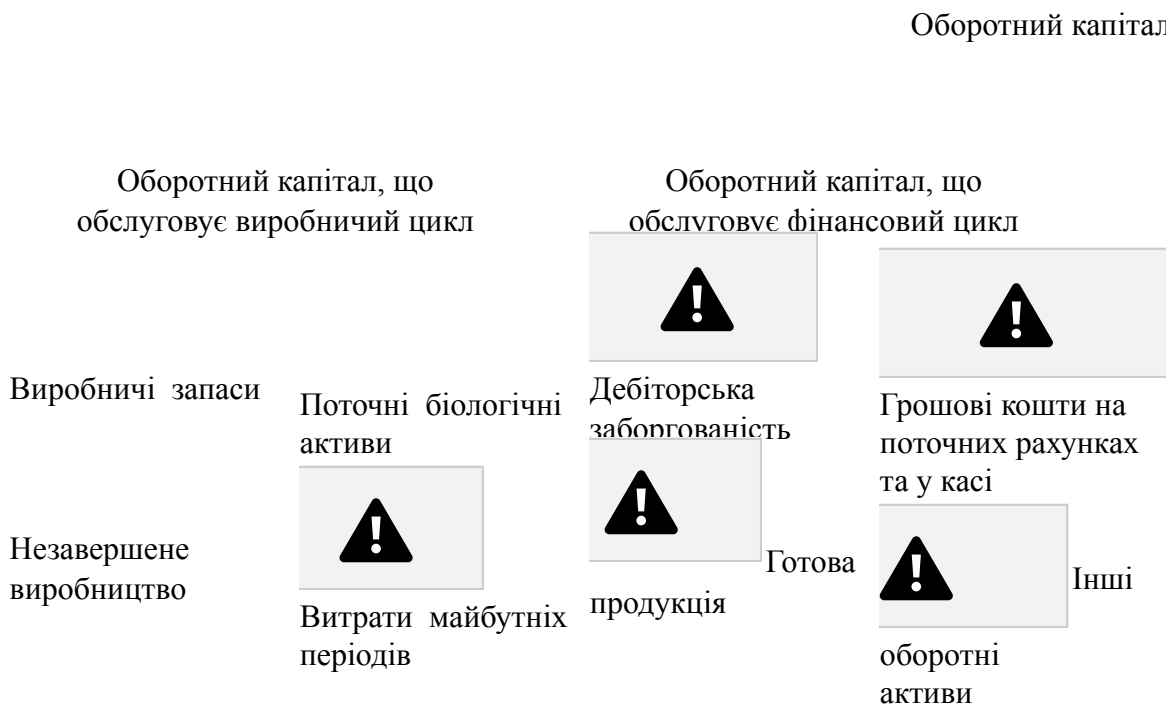

Рис. 1.4. Оборотний капітал, що обслуговує
цикли ділової активності підприємства

Джерело: узагальнено на основі [3; 6; 14; 20; 24; 47; 50]

15

За критерієм ризику вкладення та ступеня ліквідності активи, що утворюють оборотний капітал, доцільно розглядати за такими групами (рис. 1.5).

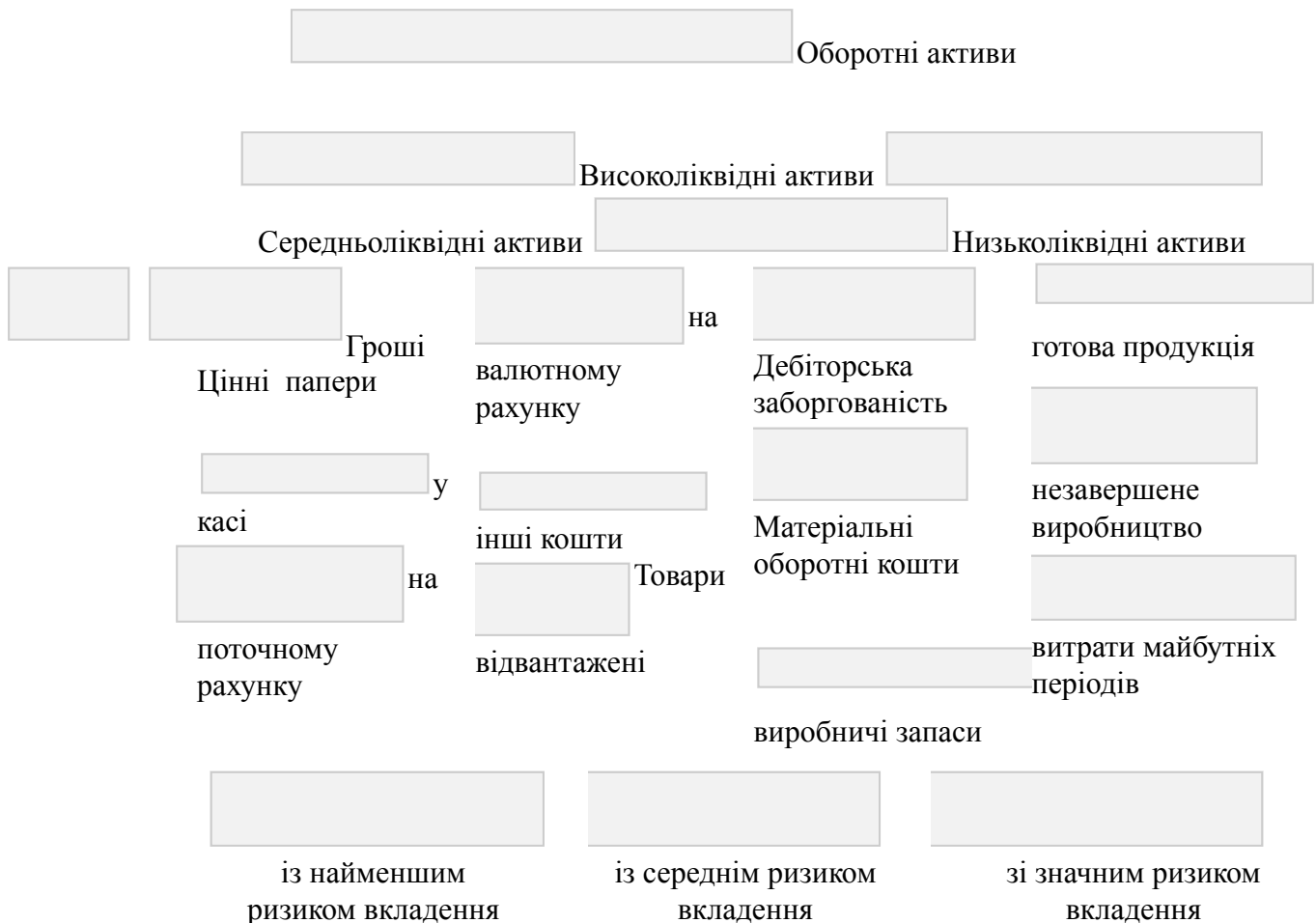

Рис. 1.5. Оборотний капітал за групами ліквідності та ризику

вкладення Джерело: узагальнено на основі [3; 6; 14; 20; 24; 47; 50]

Інформація про величину оборотних активів, якими володіє підприємство, можна визначити за формою 1 бухгалтерської звітності «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», який надає інформацію щодо їх наявності на початок та кінець звітного періоду.

Для забезпечення достовірності отриманих результатів, здійснених для розрахунку низки показників використовують значення оборотних активів, розраховане за середніми величинами - за середньою арифметичною (формула 1.1) або середньою хронологічною (формула 1.2):

$$\begin{aligned} \text{OA} &= \frac{\text{OA}_1 + \text{OA}_2 + \dots + \text{OA}_{12}}{12} \\ &= \frac{\text{OA}_{13}}{16} \end{aligned} \quad (1.1)$$

де $\text{OA}_1, \text{OA}_2, \dots, \text{OA}_{12}$ – вартість оборотних активів на початок кожного місяця року (з січня по грудень);

OA_{13} - вартість оборотних активів на початок наступного року.

$$\text{OA} = \frac{1}{2} \text{OA}_1 + \text{OA}_2 + \dots + \text{OA}_{12} + \frac{1}{2} \text{OA}_{13} \quad (1.2)$$

Стан оборотних активів характеризує наявність їхніх окремих складників: запаси (рядки 1100-1104 форми 1), дебіторська заборгованість (рядки 1125-1155), грошові кошти та їх еквіваленти (рядки 1160-1167), інші види оборотних активів (рядки 1115, 1120, 1170-1190).

Стан оборотного капіталу характеризує також величина власних оборотних активів, яку можна розрахувати як різницю між сумою власного капіталу і необоротних активів.

Поряд з тим розраховують також і величину робочого (функціонуючого капіталу, чистих оборотних активів) як різницю між поточними активами і поточними зобов'язаннями підприємства.

Розглянемо основні показники, за допомогою яких можна оцінити ефективність використання оборотного капіталу підприємства: 1. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів ($K_{\text{роа}}$) (формула 1.3): $K_{\text{роа}} = \frac{\Phi_2 \text{ р.2350}}{\text{р.2355}}$ або

$$\frac{\Phi_1 (\text{р.1195 (гр.3)} + \text{р.1195 (гр.4)})}{2}, \quad (1.3)$$

Даний показник дозволяє визначити ефективність використання оборотного капіталу шляхом визначення вартості чистого прибутку, яку

генерує одна гривня оборотного капіталу підприємства.

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_{oa}) (формула 1.4):

$$K_{oa} = \frac{\Phi 2 \text{ р.2000}}$$

$$\Phi 1 (\text{р.1195 (гр.3)} + \text{р.1195 (гр.4)}) / 2, (1.4)$$

Даний показник дозволяє визначити ефективність використання оборотних коштів шляхом визначення вартості чистих продаж, яка припадає на одну гривню середньорічної вартості оборотного капіталу підприємства, і визначає кількість оборотів оборотних активів упродовж операційного циклу

17

підприємства. Цей показник ще називають фондівдачею оборотних активів або показником трансформації оборотних активів.

3. Інтегральний показник ефективності використання оборотних активів (I_{oa}) (формула 1.5):

$$I_{oa} = \sqrt{K_{roa} \times K_{oa}}, (1.5)$$

Даний показник дозволяє визначити зміну ефективності використання оборотного капіталу підприємства під впливом дії факторів його рентабельності та оборотності (фондовіддачі оборотного капіталу), позитивною тенденцією є збільшення.

4. Коефіцієнт оборотності запасів (K_{oz}) (формула 1.6):

$$K_{oa} = \frac{\Phi 2 \text{ р.2000 або р.2050}}$$

$$\Phi 1 (\text{р.1100 (гр.3)} + \text{р.1100 (гр.4)}) / 2, (1.6)$$

Даний показник дозволяє визначити швидкість реалізації запасів товарно-матеріальних цінностей і вказує величину чистих продаж, яка припадає на середньорічну вартість запасів. Може визначатись також і за величиною собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт та послуг, що припадає на одиницю середньорічної вартості запасів.

5. Коефіцієнт закріплення (завантаження) оборотних активів (K_{zoa}) (формули 1.7.1-1.7.2):

$$K_{zoa} = \frac{\Phi 1 (\text{р.1195 (гр.3)} + \text{р.1195 (гр.4)})}{2}$$

$$\Phi 2 \text{ р.2000}, (1.7.1)$$

або

$$K_{30a} = ^1$$

K_{00a} , (1.7.2)

Даний показник є зворотним до коефіцієнта оборотності оборотних активів і показує середньорічну вартість оборотного капіталу, що припадає на одиницю чистих продаж, тобто показує частку вартості оборотних активів в кожній гривні реалізованої продукції підприємства (характеризує скільки необхідно оборотних активів для виробництва та реалізації продукції вартістю в одну гривню).

18

6. Швидкість (тривалість) одного обороту) оборотних активів підприємства ($Ш_{00a}$) (формули 1.8.1-1.8.2):

$$Ш_{00a} = \frac{\Phi 1 \text{ (р.1195 (гр.3))} + \text{р.1195 (гр.4)} / 2 \times 360 \text{ днів (або 365 днів)}}{\Phi 2 \text{ р.2000, (1.8.1)}}$$

$\Phi 2 \text{ р.2000, (1.8.1)}$

або

$$Ш_{00a} = \frac{^1 \times 360 \text{ днів (або 365 днів)}}{K_{00a}, (1.8.2)}$$

K_{00a} , (1.8.2)

Даний показник дозволяє визначити тривалість одного обороту оборотних активів підприємства, це період, упродовж якого проходить повна трансформація оборотних активів від авансування коштів у запаси до отримання коштів за реалізовану готову продукцію. За аналогічним принципом можна розрахувати швидкість одного обороту запасів та дебіторської заборгованості.

7. Коефіцієнт покриття (K_{Π}) (формула 1.9):

$$K_{\Pi} = \frac{\Phi 1 \text{ р. 1195}}{\Phi 1 \text{ р. 1695, (1.9)}}$$

$\Phi 1 \text{ р. 1695, (1.9)}$

Даний показник ще має назву коефіцієнта загальної ліквідності і дозволяє визначити достатність ресурсів (оборотних активів) підприємства, які можуть бути використані для погашення (забезпечення) його поточних зобов'язань. Рекомендоване значення коливається в діапазоні від 2,0 до 2,5 і

залежить від виду економічної діяльності суб'єкта господарювання і усталеної практики політики формування та фінансування оборотних активів підприємства.

8. Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл) (формула 1.10):

$$K_{шл} = \frac{\Phi 1 \text{ р. 1195} - \Phi 1 \text{ р. 1100}}{\Phi 1 \text{ р. 1695}}, (1.10)$$

Даний показник показує спроможність підприємства (його платіжні можливості) щодо покриття поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами, де до уваги беруться високо- та середньоліквідні активи (найбільш ліквідні засоби погашення поточних боргів). Рекомендоване значення показника коливається в діапазоні 0,7-1,0.

19

8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал) (формула 1.11):

$$K_{ал} = \frac{\Phi 1 \text{ р. 1160} + \Phi 1 \text{ р. 1165}}{\Phi 1 \text{ р. 1695}}, (1.11)$$

Даний показник вказує на те, яку частину поточних боргів підприємство може сплатити негайно за рахунок високоліквідних оборотних активів, якими є поточні фінансові інвестиції та грошові кошти. Теоретичне оптимальне значення показника становить 0,2-0,25, рекомендоване нормативне від 0,1 до 0,2.

Отже, методика оцінювання стану та ефективності оборотних активів підприємства включатиме показники їх наявної величини в абсолютному значенні та в розрізі основних складників, чистих оборотних активів (робочого капіталу), відносні показники рентабельності, ділової активності та ліквідності, комплексне застосування яких дозволяє отримати уявлення про реальний стан та ефективність використання коштів, вкладених в оборотні активи, для ухвалення відповідних управлінських рішень задля забезпечення стійкого фінансового стану підприємства.

20

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» ЗА 2022-2024 РОКИ

2.1. Загальна характеристика діяльності та майнового стану підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «УПГ-ІНВЕСТ» (англійською – Limited Liability Company UPG-INVEST, скорочено LLC UPG INVEST) було офіційно зареєстроване 29 липня 2005 року. Згідно з інформацією, наданою електронною аналітичною платформою Clarity Project [38], підприємство має кількох співзасновників, серед яких основна частка у статутному капіталі належить фізичній особі - Дутчаку Володимирі Васильовичу. Його частка у статутному фонді компанії становить 90,273% або еквівалент 4 млн грн. Він зареєстрований на території України, в Івано Франківській області, у селі Корнич Коломийського району за адресою: вулиця Пітцика Мирослава, будинок 25.

Другим учасником товариства є іноземна юридична особа - компанія UPG FOOD HOLDINGS LIMITED, яка зареєстрована у Республіці Кіпр, місті Нікосія, за адресою: вул. Скра, 2, офіс 31, Аріос Андреас, 1100. Її частка у статутному капіталі підприємства становить 9,72%, що відповідає сумі 430,690 тис. грн.

Третім співвласником виступає українське товариство з обмеженою відповідальністю «УПГ-ПАНКА», що знаходиться у Чернівецькій області, селі Мамаївці, за адресою: вулиця І. Богуна, будинок 16. Частка цієї юридичної особи в структурі капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» є найменшою і становить лише 0,007% або 0,310 тис. грн.

В ЄДРПОУ ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» зареєстровано під кодом 33418719. Юридичним місцезнаходженням підприємства є територія Чернівецької

області, а саме Чернівецький район, село Мамаївці. Повна адреса: вулиця Івана Богуна, будинок 16, індекс - 59343. Саме за цією адресою компанія офіційно провадить свою діяльність та здійснює облік і звітність згідно з чинним законодавством.

Що стосується напрямку діяльності, то підприємство позиціонує себе як комерційна структура, яка працює у галузі сільського господарства та харчової промисловості. Основна спеціалізація ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» полягає у вирощуванні та вигодовуванні свійської птиці, передусім індиків. Підприємство також займається виробництвом м'яса преміального сегменту, заморожених м'ясопродуктів, напівфабрикатів та готової продукції з м'яса, що відповідає вимогам сучасного ринку та стандартам якості.

Згідно з офіційною класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД), головним видом діяльності підприємства визначено код 01.47 - «Розведення свійської птиці». Крім цього, за інформацією, що міститься на аналітичному порталі YouControl [37], до сфери діяльності підприємства також входять інші напрямки, які мають статус додаткових. Вони охоплюють широкий спектр виробничо-господарських та допоміжних процесів, спрямованих на підвищення ефективності основної діяльності.

Окрім основного напрямку діяльності - розведення свійської птиці, підприємство ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» здійснює широкий спектр додаткових видів господарської активності, які охоплюють як виробничу, так і логістичну, торговельну та сервісну складові. Згідно з інформацією, розміщеною на аналітичному ресурсі YouControl, до переліку цих видів діяльності входять, зокрема, такі:

- Виробництво м'яса (КВЕД 10.11) - охоплює забій тварин та первинну обробку м'ясної сировини;

- Виробництво м'яса свійської птиці (КВЕД 10.12) - безпосереднє перетворення індичини та іншої птиці у продукцію, придатну до споживання;

- Виробництво м'ясних продуктів (КВЕД 10.13) - виготовлення ковбас, паштетів, делікатесів та ін. з м'ясної сировини власного виробництва;

- Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах (КВЕД 10.91) - передбачає самостійне забезпечення комбікормами, що дозволяє знизити витрати та контролювати якість харчування тварин.

Крім цього, підприємство здійснює монтаж інженерних мереж - таких як водопровідні, опалювальні та системи кондиціонування (КВЕД 43.22), що свідчить про його технічну автономність і можливості щодо обслуговування власних виробничих приміщень. У торговельній площині ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» здійснює як спеціалізовану, так і неспеціалізовану оптову торгівлю (КВЕДи 46.21 та 46.90), що дозволяє підприємству охоплювати широкий сегмент ринку - від зерна й кормів до товарів масового вжитку.

Операції з логістики представлені видом діяльності «Вантажний автомобільний транспорт» (КВЕД 49.41), що забезпечує мобільність і контроль за поставками продукції. Підприємство також активно займається наданням у тимчасове користування як нерухомого майна (КВЕД 68.20), так і транспортних засобів, у тому числі легкових (КВЕД 77.11) та вантажних автомобілів (КВЕД 77.12), а також сільськогосподарської техніки (КВЕД 77.31) і спеціалізованого обладнання (КВЕД 77.39).

Завершує цей перелік діяльність у сфері пакування (КВЕД 82.92), яка є логічним завершенням технологічного ланцюга виробництва, підготовки та реалізації готової продукції.

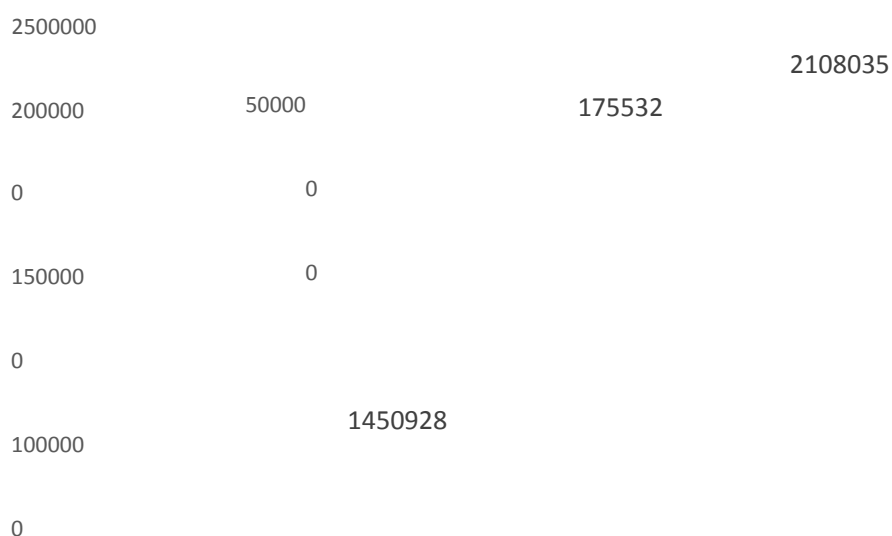
За положенням Господарського кодексу України та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства класифікуються за масштабами своєї діяльності на великі, середні, малі та мікропідприємства. Основними критеріями для такої класифікації є: середньооблікова чисельність працівників, обсяг чистого річного доходу (виручки), а також вартість активів.

Аналізуючи діяльність ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» станом на кінець 2024 року, можна дійти висновку, що підприємство відповідає статусу великого за двома ключовими показниками. По-перше, чисельність персоналу перевищує

мінімум, необхідний для віднесення до великого бізнесу. По-друге, загальна вартість активів компанії перевищує 40 мільйонів євро, що також є критерієм для великого підприємства відповідно до нормативних положень.

Водночас, якщо аналізувати підприємство за показником чистого річного доходу (прибутку), то ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» слід віднести до категорії середніх суб'єктів господарювання. Упродовж аналізованого періоду обсяг чистого річного прибутку перевищив межу у 8 мільйонів євро, але не досяг рівня, що відповідає класифікації великого підприємства за цим критерієм. Така ситуація свідчить про динамічний розвиток підприємства та потенціал подальшого зростання, а також про можливість переходу у категорію повноцінних великих підприємств за всіма трьома встановленими критеріями у найближчій перспективі.

Аналіз змін у загальній вартості активів підприємства дозволяє оцінити масштаби його економічної активності, тенденції розширення виробничої бази, а також рівень інвестиційної та фінансової спроможності. У випадку з ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» динаміка активів у період з 2022 по 2024 роки свідчить про стабільне зростання майнової бази, що є позитивним індикатором розвитку підприємства (рис. 2.1).

2022 р. 2023 р. 2024 р.

Рис. 2.1. Майнові ресурси ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

24

У 2022 році загальна вартість активів підприємства становила 1450928 тис. грн. Протягом наступного року відбулося зростання - активи досягли 1755321 тис. грн., що у грошовому вимірі становить приріст на 304393 тис. грн., або 21% у відносному вираженні. У 2024 році темпи зростання активів дещо знизилась: підприємство накопичило активів на загальну суму 2108035 тис. грн., що на 352714 тис. грн. або 20,1% більше, ніж у 2023 році.

Таке стійке зростання активів демонструє як зростання виробничих і фінансових можливостей підприємства, так і його стратегічну спрямованість на розширення господарської діяльності. Збільшення активів пов'язане з нарощуванням основних засобів - модернізацією обладнання, придбанням нових транспортних засобів, будівництвом або оновленням виробничих приміщень. Також приріст відбувся за рахунок збільшення оборотних активів, зокрема товарних запасів та дебіторської заборгованості.

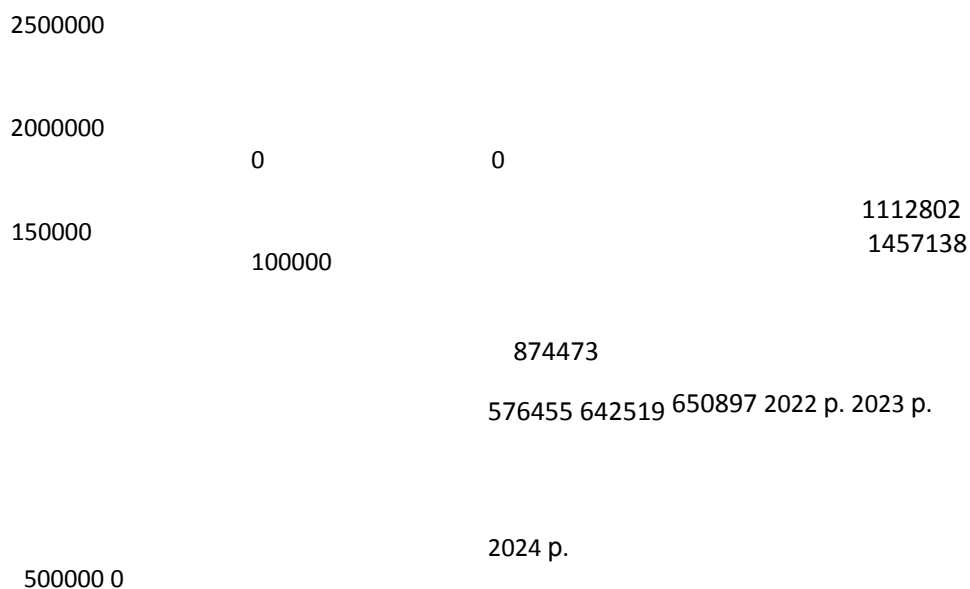
Паралельно з розширенням активної частини балансу зростали і показники товарообігу, що свідчить про високу віддачу від вкладених ресурсів. Таким чином, позитивна динаміка вартості активів ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» є підтвердженням ефективного управління ресурсами, зростання обсягів виробництва, підвищення фінансової стійкості підприємства, а також його здатності реалізовувати інвестиційні проєкти, спрямовані на довгостроковий розвиток.

Оцінка структури активів підприємства є важливою складовою аналізу його майнового стану, оскільки дозволяє встановити, які ресурси домінують у загальному обсязі активів - довгострокові чи короткострокові. Поділ активів на необоротні (довгострокові) та оборотні (поточні) дозволяє оцінити інвестиційну політику підприємства, рівень його ліквідності та оперативну фінансову гнучкість.

У структурі активів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» протягом 2022–2024 років переважають оборотні активи, і їх частка має тенденцію до зростання (рис. 2.2). Так, у 2022 році оборотні активи становили 60,3% від загального обсягу активів. У 2023 році цей показник склав 63,4%, а в 2024 році досяг 69,1%. Це

25

свідчить про те, що підприємство активно інвестує в розвиток свого оборотного капіталу.

оборотні активи необоротні активи тис. грн.

Рис. 2.2. Активи ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Оцінка структури пасивів підприємства, тобто джерел формування його

активів, має надзвичайно важливе значення для аналізу фінансової стабільності, платоспроможності та рівня ризикованості його діяльності. Пасиви поділяються на власний капітал - ресурси, які належать підприємству на правах повного розпорядження, та зобов'язання - залучені кошти, що підлягають поверненню. Оптимальне співвідношення між цими двома категоріями забезпечує баланс між незалежністю підприємства та можливістю використання позикових ресурсів для розвитку.

Упродовж 2022–2024 років ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» демонструє позитивну динаміку джерел забезпечення своєї діяльності (рис. 2.3), при цьому структура пасивів у 2022 р. та 2023 р. була відносно стабільною. У 2022 році власний капітал підприємства становив 1070480 тис. грн. (73,8%), а у 2023 - до 1473393 тис. грн., що склало 83,9% від загальної суми. Така динаміка свідчила про

26

поступове зміцнення фінансової автономії підприємства та його здатність акумулювати внутрішні ресурси для фінансування своєї діяльності. У 2024 році частка власного капіталу зменшилась до 63,5%, а його сума зменшилась до 1337599 тис. грн., що вказує на погіршення фінансової стійкості підприємства у цей період.

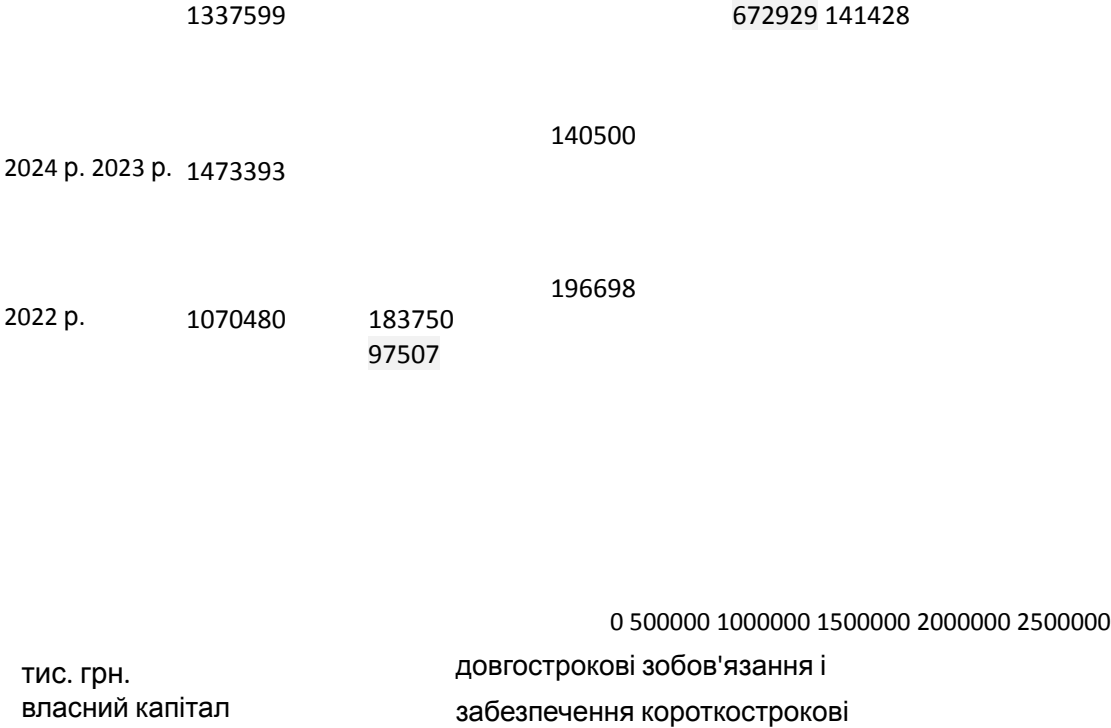

Рис. 2.3. Пасиви ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Водночас обсяг залучених коштів - тобто зобов'язань підприємства – у 2023 році зменшився, зокрема, у 2022 році сума зобов'язань становила 380448 тис. грн. (у відносній величині 26,2%), у 2023 р. - 281928 тис. грн. (16,1%). У 2024 р. відбулось зростання обсягу залучених коштів до величини 770436 тис. грн. (у відносному значенні у структурі пасивів 36,5%). Отже, їхня питома вага у загальній структурі пасивів зростає, що говорить про посилення фінансової залежності підприємства від зовнішнього фінансування.

Загалом, співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями у структурі пасивів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» у 2022-2024 рр. можна вважати

27

оптимальним. Воно забезпечує достатній рівень фінансової стійкості, не дивлячись на тенденцію до її зниження, що дозволяє підприємству ефективно використовувати залучені ресурси для реалізації інвестиційних проєктів і підтримки операційної діяльності. Такий баланс є свідченням розумної фінансової політики, спрямованої на довгострокову стабільність і розвиток.

2.2. Аналіз особливостей формування оборотного капіталу підприємства

У процесі формування оборотного капіталу підприємства одним із ключових завдань є аналіз змін у його обсягах та структурі, оскільки для забезпечення стабільної виробничої діяльності та ефективного фінансового управління як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді

підприємство повинно мати достатній рівень оборотного капіталу. Це дозволяє своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами, підтримувати ліквідність і платоспроможність, що є критично важливим для збереження фінансової стабільності та безперервності господарської діяльності.

Розглянемо динаміку оборотних активів підприємства, які представлено у розрізі їх основних груп формування – запасів, поточних біологічних активів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів, інших оборотних активів (табл. 2.1).

Можна зробити висновок щодо змін в обсягах використовуваного оборотного капіталу підприємства. Зокрема, вартість оборотних активів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» збільшилась у 2023 р. на 27,3% (на 238329 тис. грн. порівняно з 2022 р.), а у 2024 р. дана тенденція до нарощування оборотних активів продовжилась – їх сума зросла до 1457138 тис. грн. (на 30,9% або 344336 тис. грн. порівняно з 2023 р.).

28

Таблиця 2.1

Оборотні активи ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

тис. грн.

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Запаси	224700	263179	292912	38479	29733	17,1	11,3
2. Поточні біологічні активи	118067	92582	410329	-25485	317747	-21,6	343,2
3. Дебіторська заборгованість	271199	199566	256834	-71633	57268	-26,4	28,7

4. Грошові кошти та їх еквіваленти	23614 6	538502	430071	30235 6	-10843 1	128,0	-20,1
5. Інші оборотні активи	24361	18973	1102	-5388	-17871	-22,1	-94,2
6. Усього оборотних активів	87447 3	1112802	1457138	238329	344336	27,3	30,9

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Зростання вартості оборотного капіталу відбулось за його основними групами – у запасах (у 2023 р. на 17,1% в еквіваленті 38479 тис. грн; у 2024 р. на 11,3% або на 29733 тис. грн.) та поточних біологічних активах (у 2024 р. відбулось різке зростання у порівнянні з попереднім роком - на 343,2% або 317547 тис. грн.). Сума коштів, що перебували у дебіторській заборгованості, за аналізований період коливалась (знизилась на 26,4% у 2023 р. – 71633 тис. грн.; зросла на 28,7% або на 57268 тис. грн. у 2024 р.), так само, як сума грошових коштів та їх еквівалентів (у 2023 р. відбулось зростання на 128% або на 302356 тис. грн.; у 2024 р. – скорочення на 20,1% або на 108431 тис. грн.). Вартість інших оборотних активів зменшилась: у 2023 р. на 22,1% (5388 тис. грн.), у 2024 р. на 94,2% (17871 тис. грн.).

Структуру оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» візуалізовано на рисунку 2.4.

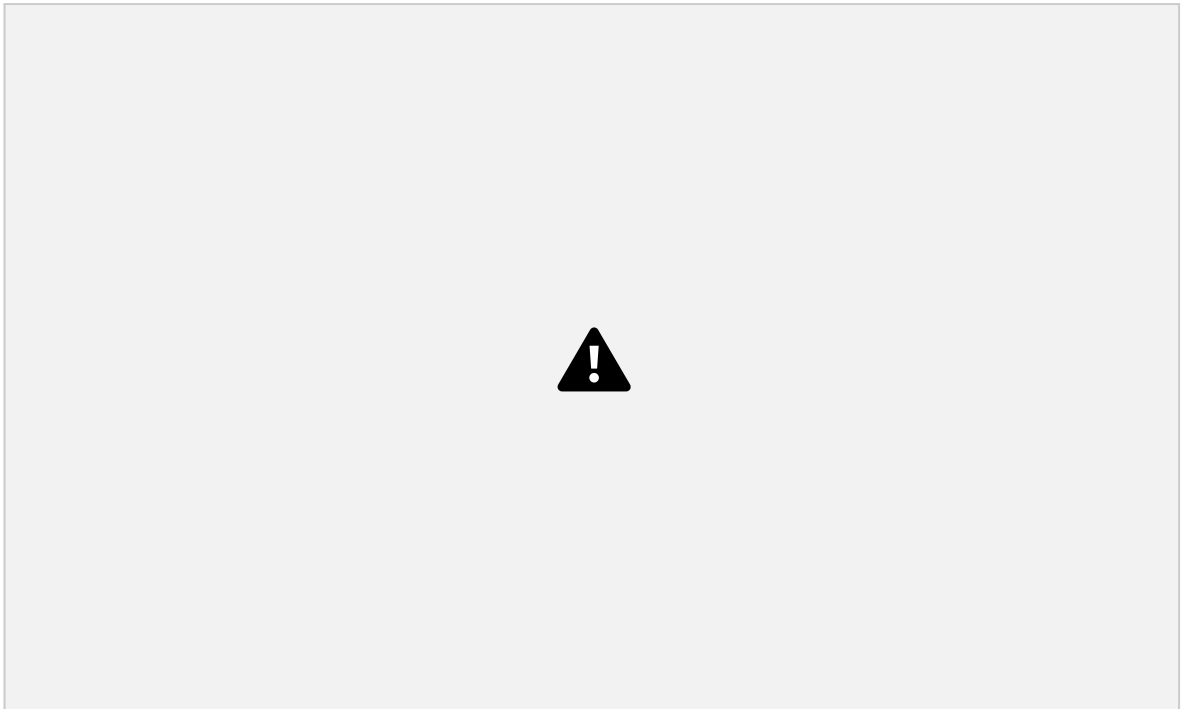

Рис. 2.4. Структура оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Аналіз структури оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» показав, що на запаси у 2022 р. припадало 25,7% його вартості, у 2023 р. 23,6%, у 2024 р. 20,1%, тобто частка запасів зменшилась за період, що аналізується. Натомість відбулось зростання вартості поточних біологічних активів у 2024 р., що також вплинуло і на зростання їх частки у структурі оборотного капіталу підприємства. Зокрема, на цю категорію оборотних активів припадало у 2022 р. 13,5%, у 2023 р. 8,3%, у 2024 р. 28,2%. Сумарна частка дебіторської заборгованості підприємства знизилась з 31% у 2022 р., до 17,9% у 2023 р. та 17,6% у 2024 р. Частка грошових коштів та їх еквівалентів коливалась у динаміці від 27% у 2022 р., до 48,4% у 2023 р. та 29,5% у 2024 р. Решта обсягів оборотного капіталу було розподілень між іншими складниками оборотних активів підприємства, частка яких є незначною.

Розглянемо зміни, що відбулись у запасах підприємства більш детально. У процесі аналізу матеріально-виробничих запасів підприємства важливим є вивчення динаміки їх обсягів у різні періоди, що дозволяє встановити тенденції змін та виявити чинники, які впливають на управлінські рішення у сфері логістики, закупівель і збуту.

Протягом аналізованого періоду - з 2022 по 2024 рік - ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» демонструвало поступове зростання обсягів товарних запасів, що є відображенням розширення масштабів діяльності підприємства та активізації його виробничо-збутових процесів (рис. 2.5).

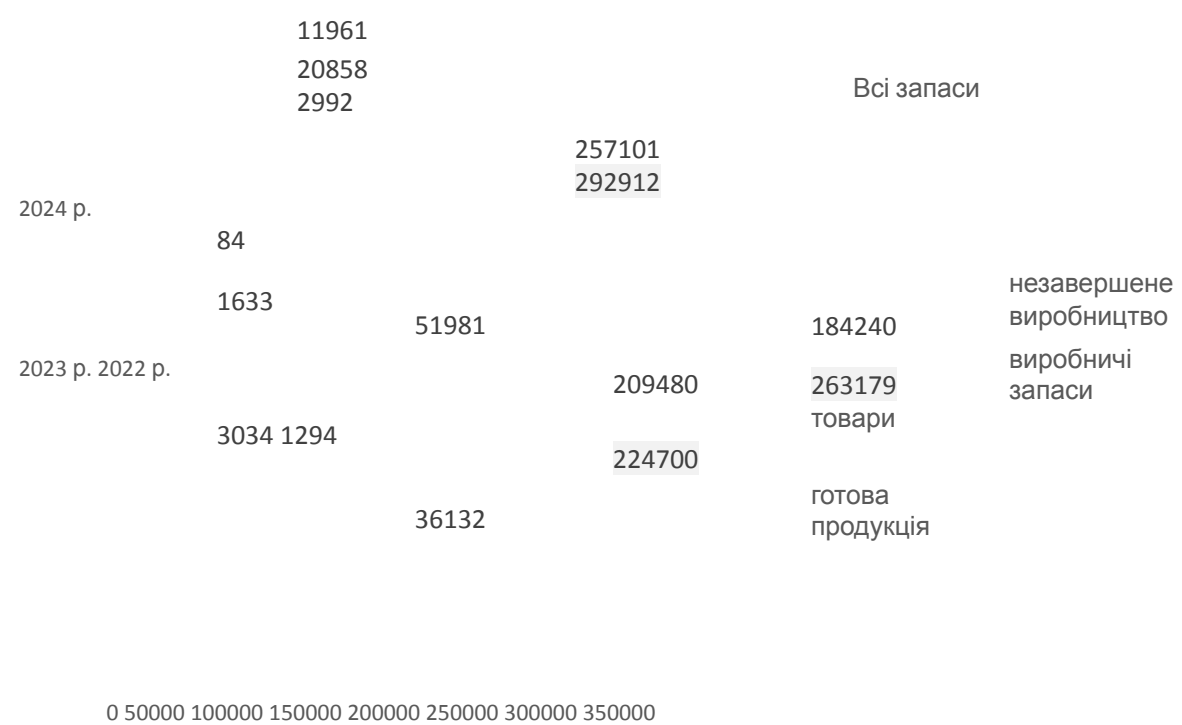

Рис. 2.5. Товарні запаси ТОВ «УПГ - ІНВЕСТ»
за 2022-2024 роки, тис. грн.

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

У структурі запасів підприємства найбільша частка припадала на виробничі запаси: у 2022 р. 82%, у 2023 р. 79,6%, у 2024 р. 87,8%, вартість яких також зросла. Основною причиною такого зростання є збільшення обсягів виробництва. Залучення нових ринків збуту, розширення географії

збільшення замовлень з боку оптових і роздрібних покупців зумовили необхідність створення більшої кількості страхових та поточних запасів для забезпечення безперервності поставок. Зростання товарних запасів також може вказувати на покращення логістичної інфраструктури підприємства - модернізацію складських приміщень та впровадження нових підходів до зберігання, транспортування і контролю продукції. У сукупності це свідчить про грамотну організацію обігу запасів на підприємстві, спрямовану на оперативне реагування на ринкові виклики та забезпечення високої якості обслуговування клієнтів.

На запаси готової продукції та товарів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» припадало 17,5% всієї вартості даної категорії оборотного капіталу у 2022 р., 19,83% у 2023 р., 11,2% у 2024 р. Зокрема на:

- готову продукцію - 16,1% у 2022 р., 19,8% у 2023 р., 7,1% у 2024 р.; -
- товари – 1,4% у 2022 р., 0,03% у 2023 р., 4,1% у 2024 р.

Структурний аналіз товарних запасів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за період 2022–2024 років свідчить про сталу домінанту певних категорій продукції в загальному обсязі складських залишків. Найбільшу питому вагу у складі товарних запасів протягом усіх трьох років займало свіже м'ясо індика - основний вид продукції підприємства, що є його спеціалізацією та ключовим джерелом доходу. Зокрема, у 2022 році частка цієї категорії становила 48,9%, у 2023 році вона зросла до 50,2%, а у 2024 році сягнула 53,2%, перевищивши половину загального обсягу запасів. Така тенденція свідчить про зміцнення позицій даного товару як стратегічного ресурсу в асортиментній політиці підприємства, що відповідає зростаючому попиту з боку споживачів.

На другій позиції в структурі запасів стабільно перебувають м'ясні вироби - ковбаси, паштети, рулети та інші продукти переробки. У 2022 році їх частка в загальному обсязі становила 25,1%, у 2023 – 24,0%, а у 2024 - 23,0%. Незважаючи на незначне поступове зменшення питомої ваги, ця категорія

залишається важливою з точки зору підтримання різноманітності продукції та задоволення попиту на готові м'ясні вироби. Зниження частки може бути

32

пов'язане з акцентом підприємства на реалізацію свіжої індицини як більш ліквідної продукції з коротким логістичним циклом.

Частка напівфабрикатів з м'яса індика, до яких належать охолоджені, мариновані або підготовлені до приготування продукти, також демонструє плавну спадну динаміку: з 17,0% у 2022 р. до 16,2% у 2022 р. та 14,2% у 2024 р. Це може свідчити про зменшення ролі напівфабрикатів у стратегічному плані підприємства або про перерозподіл складських потужностей на користь продукції з вищою оборотністю.

Інші товари та супутня продукція - така як пакування, супутні харчові продукти, допоміжні матеріали - стабільно складають відносно невелику частку в загальному обсязі запасів: у межах від 10% у 2022 році до 9,6% у 2024 році. Їхня питома вага коливається, що може бути наслідком сезонного фактору, змін у виробничих циклах або оновлення асортиментної політики.

У цілому структура товарних запасів підприємства відображає стратегічний пріоритет концентрації виробництва та реалізації на свіжому м'ясі індика з поступовим скороченням частки перероблених продуктів, що свідчить про орієнтацію на швидкий обіг товару, скорочення термінів зберігання та підвищення прибутковості.

Розглянемо дебіторську заборгованість ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за її основними складниками (рис. 2.6).

Поточна дебіторська заборгованість підприємства утворена за рахунок:

- комерційної її складової, на яку припадає основна частка оборотного капіталу, що її формує: у 2022 р. 46,1%, у 2023 р. 72%, у 2024 р. 66,1%. Аналіз динаміки дебіторської заборгованості за товари роботи та послуги свідчить про зростання її вартості - у 2023 р. на 18677 тис. грн. (або на 14,9%), у 2024 р. на 26390 тис. грн. (18,4%);

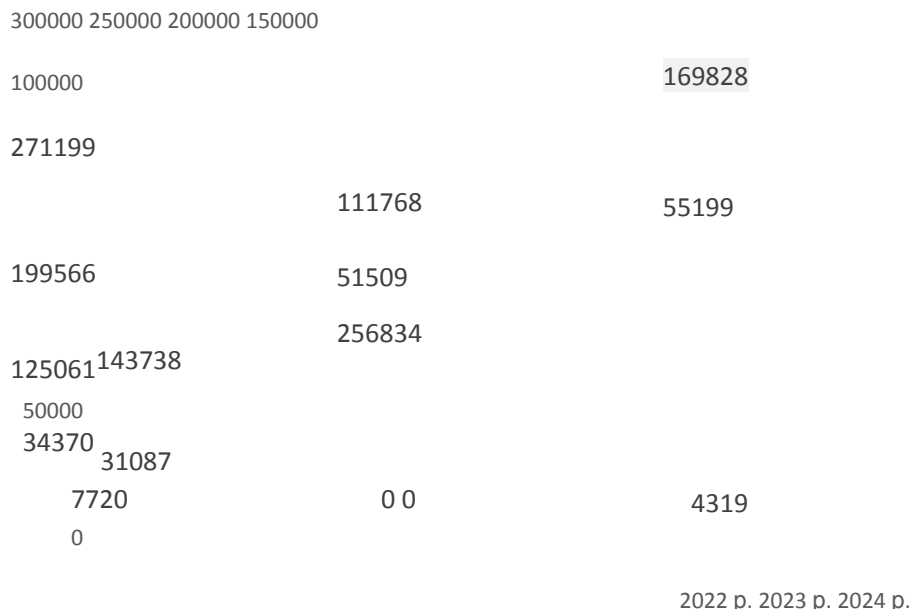
- поточної заборгованості з бюджетом, обсяг якої коливається за

аналізований період;

- іншої поточної заборгованості, сума якої знижується у динаміці;

33

- у 2024 році підприємство має поточну дебіторську заборгованість за виданими авансами.

вся дебіторська заборгованість комерційна
за виданими авансами з бюджетом
інша поточна

Рис. 2.6. Дебіторська заборгованість

ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Аналіз формування дебіторської заборгованості підприємства за термінами її непогашення показав, що більшу частку коштів від дебіторів підприємство отримує упродовж року, хоча є частина заборгованості, період погашення якої становить від 18 до 36 місяців – це комерційна заборгованість. Зокрема, сума непогашеної дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги у 2024 році становила 2269 тис. грн., а це більше одного відсотка коштів, що перебувають у дебіторській заборгованості даного виду (рис. 2.7). Наявність таких проблем впливає на стабільність грошового потоку та на

ефективність товарообороту, оскільки кошти, вкладені у дебіторську заборгованість не надходять на рахунки підприємства, що ускладнює покриття поточних зобов'язань, обмежує можливості підприємства щодо формування запасів, здійснення інвестиційної діяльності. Варто також урахувати, що частина заборгованості може стати безнадійною, а це вже призведе до прямих

34

збитків та потреби її списання. Це негативно впливає на рівень платоспроможності та фінансової стабільності підприємства.

2269

до 12 місяців

160559

Рис. 2.6. Непогашена комерційна дебіторська заборгованість
ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2024 р., тис. грн.

Джерело: побудовано на основі Додатку Д (за даними станом на кінець відповідного року)

Особливістю формування оборотного капіталу підприємства є те, що воно володіє достатнім обсягом грошових коштів, що дозволяє йому підтримувати постійну платоспроможністю за критерієм абсолютної ліквідності.

Аналіз розподілу грошових коштів підприємства за місцем їх зберігання показав, що більшу частину коштів розміщено на рахунках у банках, невелика

частка зберігається у вигляді готівки в касі. У 2024 році підприємство має на балансі поточні фінансові інвестиції (табл. 2.2).

Загальна сума високоліквідних активів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» становила у 2022 р. 236146 тис. грн. (27% вартості оборотного капіталу), 2023 р. 538502 тис. грн. (48,4%), у 2024 р. 495961 тис. грн. (34%).

Наявність достатньої суми високоліквідних активів свідчить про орієнтацію фінансового менеджменту ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» на підтримку

35

фінансової стійкості у питаннях операційної діяльності підприємства. Це дає можливість швидкої реакції на непередбачувані ситуації в умовах турбулентного середовища, забезпечує гнучкість фінансової політики, надає можливість швидко пристосуватись до змін середовища без особливих втрат.

Таблиця 2.2

Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції
ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

тис. грн.

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Грошові кошти та їх еквіваленти:	236146	538502	430071	302356	-108431	128,0	-20,1
в тому числі							
готівка	14	98	31	84	-67	600,0	-68,4
рахунки в банках	236132	538404	430040	302272	-108364	128,0	-20,1
2. Поточні фінансові інвестиції	0	0	65890	0	65890	x	x

3. Разом високоліквідних активів	23614 6	538502	495961	30235 6	-42541	128,0	-7,9
-------------------------------------	------------	--------	--------	------------	--------	-------	------

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

У питанні формуванні оборотного капіталу підприємства важлива роль належить джерелам їх забезпечення, як власним, так і позиковим, оскільки саме вони визначають можливості гнучкого управління ресурсами. Рациональний підбір джерел дозволяє підприємству ефективно фінансувати поточну діяльність, підтримувати необхідний рівень оборотних активів, забезпечувати безперервність виробництва та своєчасне виконання зобов'язань. При цьому важливим є не лише обсяг, а й структура джерел фінансування оборотних активів, оскільки надмірна залежність від

36

короткострокових кредитів чи зовнішніх зобов'язань може створювати додаткові фінансові ризики.

Розглянемо джерела формування оборотних активів підприємства у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Джерела формування оборотних активів
ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

тис. грн.

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Власні джерела	49402	830874	686702	33684	-14417	68,2	-17,4

	5			9	2		
1.1. Власний оборотний капітал	49402 5	830874	686702	33684 9	-14417 2	68,2	-17,4
2. Позикові джерела	19669 8	141428	672929	-55270	531501	-28,1	375,8
2.1. Короткострокові кредити банків	0	0	256000	0	256000	x	x
2.2. Поточна кредиторська заборгованість	72769	50700	422377	-22069	371677	-30,3	733,1
2.3. Інші поточні зобов'язання	12392 9	90728	54481	-33201	-36247	-26,8	-40,0
3. Разом джерел фінансування оборотних активів	69072 3	972302	1359631	281579	387329	40,8	39,8

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Дані аналізу джерел формування оборотного капіталу підприємства за 2022-2024 рр. показали, що ТОВ «УПІГ-ІНВЕСТ» володіє достатнім обсягом власного оборотного капіталу для покриття потреб операційної діяльності. Зокрема, у 2022 р. його сума становила 494025 тис. грн., у 2023 р. показник зріс до 830874 тис. грн. за рахунок зростання суми власних оборотних коштів

37

підприємства на 68,2% (336849 тис. грн.). У 2024 р. власний оборотний капітал підприємства скоротився до 686702 тис. грн. (менше обсягу 2023 р. на 17,4%). На фоні зменшення ролі власного оборотного капіталу підприємства у фінансуванні операційної діяльності зросли обсяги позикових джерел (рис. 2.7).

		494025
	690723 686702	830874
		2023 р. 2022р.
загальна сума джерел фінансування оборотних активів	972302 1359631	2024 р. короткострокові позиковий капітал
		830874
власний оборотний капітал тис. грн.		494025
		0 500000 1000000 1500000
686702		

Рис. 2.7. Джерела формування оборотного капіталу
«ТОВ УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Серед позикових джерел фінансування оборотного капіталу підприємства ключову роль відіграє поточна кредиторська заборгованість, сума якої коливалась у 2022-2024 рр. відповідно до забезпечення потреб операційної діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»: у 2022 р. вона накопичилась у сумі 72769 тис. грн., у 2023 р. зменшилась до 50700 тис. грн. (на 30,3% у порівнянні з попереднім роком), а у 2024 р. зросла до 422377 тис. грн. (більше, ніж у 7 разів). У 2024 р. підприємство залучило короткострокові банківські кредити на суму 256000 тис. грн. Сума інших поточних зобов'язань

38

зменшилась зі 123929 тис. грн. у 2022 р. до 90728 тис. грн. у 2023 р. (на 26,8%), та до 54481 тис. грн. у 2024 р. (40,0%).

Загальна сума джерел фінансування оборотного капіталу підприємства зросла за 2022-2024 рр. за рахунок зростання позикових та залучених джерел. Зокрема, вона становила у 2022 р. 692723 тис. грн., у 2023 р. 972302 тис. грн. (на 40,8% або на 281579 тис. грн. більше), у 2024 р. 1359631 тис. грн. (на 39,8% або на 387329 тис. грн. більше).

Дослідимо структуру джерел фінансування оборотного капіталу підприємства.

Таблиця 2.3

Структура джерел формування оборотних активів
ТОВ «УПІГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Власні джерела (власний оборотний капітал)	71,5	85,5	50,5	13,9	-34,9	19,5	-40,9
2. Короткострокові позикові джерела сукупні	28,5	14,5	49,5	-13,9	34,9	-48,9	240,3

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Можна зробити висновок щодо коливання частки власного оборотного капіталу у фінансуванні оборотних активів з 71,5% у 2022 р., до 85,5% у 2023 р. та до 50,5% у 2024 р. Частка короткострокових позикових ресурсів відповідно становила у 2022 р. 28,5%, у 2023 р. 14,5%, у 2024 р. 49,5%. Визначені тенденції у формуванні оборотного капіталу ТОВ «УПІГ-ІНВЕСТ» у 2024 році знижують його фінансову стійкість.

2.3. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Серед показників ефективності використання оборотного капіталу підприємства варто дослідити ті, які дають змогу проаналізувати швидкість його оборотності, структуру оборотних активів з точки зору ліквідності, а також результативність використання оборотних активів. Аналіз даних показників дасть можливість зрозуміти, наскільки раціонально ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» управляє своїми поточними активами та поточними зобов'язаннями, і як це впливає на загальну фінансову стійкість, прибутковість та ліквідність. Для аналізу показників оборотності оборотного капіталу підприємства розглянемо таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Показники ефективності використання (оборотність)
оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»
за 2022-2024 роки

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Вихідні дані для розрахунку:							
1.1. Чистий дохід від реалізації товарів, робіт	121987 1	165407 7	169197 3	434206	37896	35,6	2,3

та послуг, тис. грн.							
1.2. Запаси, тис. грн.	185536	243939,5	278045,5	58403,5	34106	31,5	14,0
1.3. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	317037,5	235382,5	228200	-81655	-7182,5	-25,8	-3,1
1.4. Оборотні активи, тис. грн.	767794	993637,5	128497 0	225843,5	291332,5	29,4	29,3

40

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
2. Показник оборотності (разів):							
2.1. запасів	6,6	6,8	6,1	0,2	-0,7	3,1	-10,3
2.2. дебіторської заборгованості	3,8	7,0	7,4	3,2	0,4	82,6	5,5
2.3. оборотних активів	1,6	1,7	1,3	0,1	-0,3	4,8	-20,9

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за середніми даними за відповідний період), Додатку В

Аналіз оборотності оборотних активів ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» показав її зниження для загального їх обсягу із незначним коливанням в 2023 р. Упродовж операційного циклу оборотний капітал обертався 1,6 разів у 2022 р., 1,7 разів у 2023 р., 1,3 рази у 2024 році. Це можна також прослідкувати і за показниками тривалості їх обороту, який тривав у 2022 р. 227 днів, у 2023 р. 2016 днів, у 2024 р. 273 дні (рис. 2.8).

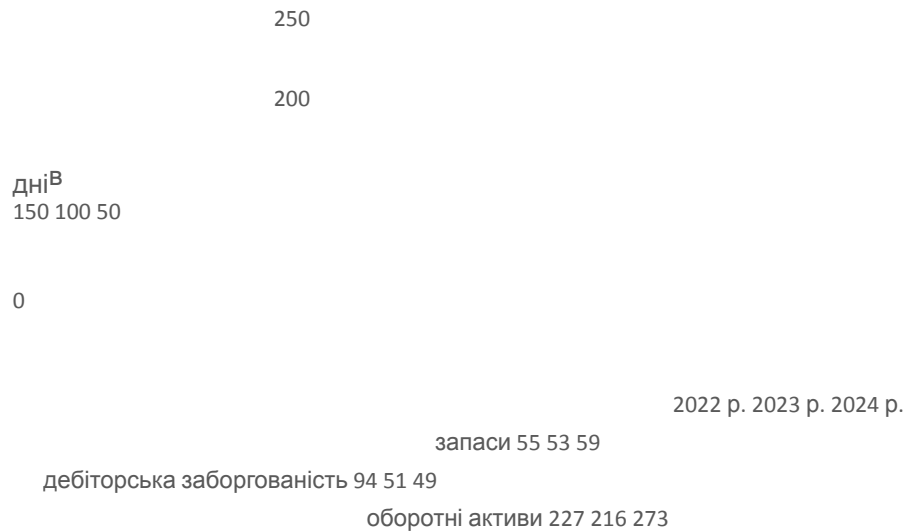

Рис. 2.8. Тривалість обороту оборотного капіталу «ТОВ УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: розраховано та побудовано на основі Додатку Б (за середніми даними за відповідний період), Додатку В

41

Ефективність використання товарних запасів підприємства також оцінюється за допомогою показників оборотності, які відображають, наскільки швидко підприємство перетворює свої запаси у виручку від реалізації. Одними з основних індикаторів у цьому контексті є середній залишок товарних запасів, тривалість одного обороту в днях та коефіцієнт оборотності.

Упродовж 2022–2024 років ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» демонструвало стабільні показники щодо нарощування середньої вартості запасів. Так, у 2022 році цей показник, розрахований за середньою арифметичною становив 185536 тис. грн., у 2023 р. – 243939,5 тис. грн., а у 2024 р. – 278045,5 тис. грн. Поступове зростання середніх залишків свідчить про нарощення виробничих потужностей і відповідне збільшення товарних ресурсів для задоволення зростаючого попиту. Це відповідає загальній тенденції розширення масштабів діяльності підприємства та зростання обсягів реалізації.

Показники тривалості одного обороту товарних запасів, який визначається в днях, залишаються стабільними: 55 днів у 2022 році, 53 днів у

2023 та 59 днів у 2024 році. Незначні коливання в межах декількох днів свідчать про збереження високого рівня керованості запасами. Середній час зберігання товару на складах знаходиться на прийнятному рівні, що дозволяє уникати ризиків, пов'язаних із псуванням або втратою якості продукції, особливо враховуючи специфіку м'ясного виробництва.

Коефіцієнт оборотності, який показує кількість повних циклів реалізації товарних запасів протягом року, становив 6,6 обертів у 2022 р., 6,8 - у 2023 р. та 6,1 - у 2024 р. Такі значення свідчать про стабільний рівень використання оборотного капіталу в частині товарних ресурсів. Незначне зниження у 2024 р. вказує на необхідність посилення контролю керівництва підприємства здатності підтримувати ефективний баланс між обсягами запасів та обсягами реалізації продукції.

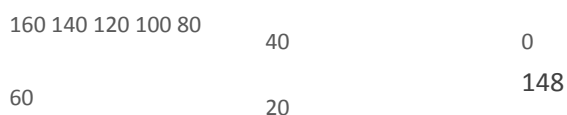
У сукупності аналіз оборотності товарних запасів дозволяє зробити висновок, що ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» здійснює ефективне управління своїми

42

ресурсами. Швидкість обігу перебуває на задовільному рівні, що свідчить про оптимальну логістику, вчасне поповнення та реалізацію запасів, а також відсутність суттєвих втрат через простой або надлишкові залишки.

Оборотність дебіторської заборгованості за 2022-2024 рр. зросла, на що технічно вплинуло зменшення її середньої величини, що відповідно вказує й на скорочення періоду розрахунків з дебіторами, що є позитивним для ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ». Зокрема, показник оборотності зріс з 3,8 обертів у 2022 р., до 7 в 2023 р. та 7,4 у 2024 р., відповідно тривалість одного обороту дебіторської заборгованості підприємства складала у 2022 р. 94 дні (трохи більше трьох місяців), у 2023 р. 51 день, у 2024 р. 49 днів (трохи більше 1,5 місяця).

Тенденції оборотності оборотного капіталу підприємства вплинули на формування циклів ділової активності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» (рис. 2.9).

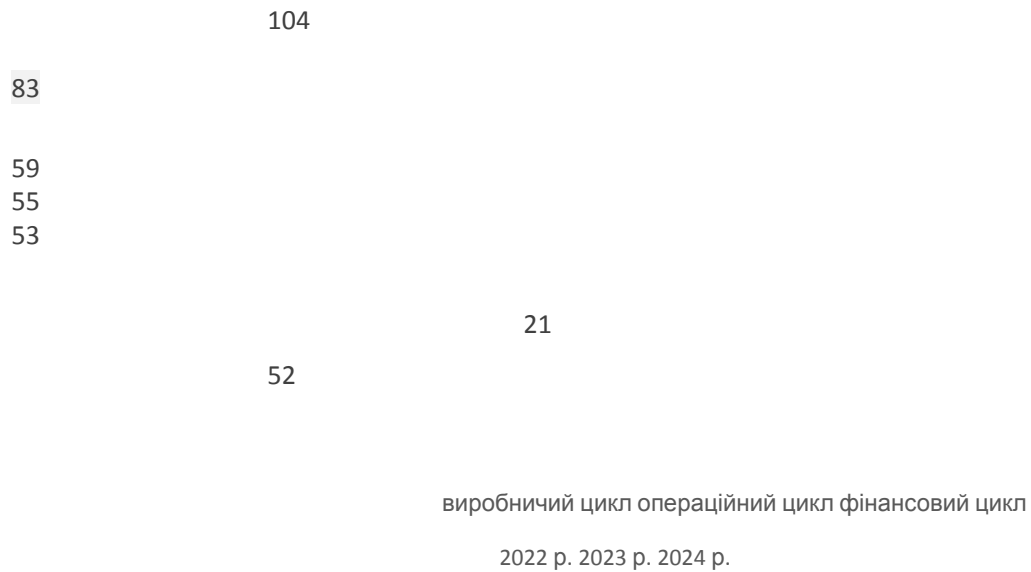

Рис. 2.9. Цикли ділової активності
«ТОВ УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Джерело: розраховано та побудовано на основі Додатку Б (за середніми даними за відповідний період), Додатку В

Тривалість виробничого циклу відповідає тривалості обороту запасів і є відносно стабільною за аналізований період.

43

Позитивним є скорочення операційного циклу підприємства у 2023 р. на 44 дні, проте у 2024 р. він дещо подовжився – на 3 дні. Скорочення операційного циклу для ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» є позитивним, оскільки вказує на підвищення ефективності управління оборотним капіталом. Зокрема, це свідчить про те, що швидше повертаються вкладені ресурси, також кошти менше «заморожені» в даному випадку в дебіторській заборгованості. Завдяки цьому вдається досягти економії коштів та часу на обслуговуванні дебіторів, що позитивно впливає на покращення ліквідності та забезпечення поточних платежів. Швидкий обіг оборотного капіталу дозволяє підприємству наростити його рентабельність.

Дані аналізу фінансового циклу підприємства також свідчить про ознаки покращення ефективності управління оборотним капіталом, зменшення непродуктивних витрат та зміцнення ліквідності. Тривалість фінансового циклу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» складала 83 дні у 2022 р., у 2023 р. скоротилась до 52 днів (на 37,8%), у 2024 р. до 21 дня (ще у 2 рази). Для підприємства це означає більш швидке отримання коштів від покупців, аніж воно саме витрачає їх на оплату заборгованості постачальникам, чому сприяло саме покращення розрахунків з дебіторами підприємства. Загалом, скорочення фінансового циклу – це позитивна тенденція ефективності фінансового менеджменту ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ», що означає, що підприємство швидше перетворює ресурси на грошові надходження і має більше фінансової гнучкості для розвитку, інвестиційної діяльності чи реагування на виклики нестабільного середовища.

Розглянемо показники ліквідності підприємства (табл. 2.4). Дані, представлені у таблиці 2.4 показують, що показники ліквідності підприємства за 2022-2024 рр. значно вищі за нормативні значення. З одного боку, це є ознакою фінансової стійкості підприємства, але, з боку фінансового менеджменту, це може вказувати на низьку ефективність управління оборотним капіталом.

Зокрема, показник загальної ліквідності перевищував верхню межу рекомендованого значення (2,0-2,5) у 2022 р. в 1,8 разів, у 2023

44

р. – в 3,2 рази, що свідчить про високий рівень платоспроможності підприємства, але у нього є надлишкове накопичення запасів та грошових коштів, які не працюють ефективно. Причиною такої ситуації є свідоме резервування коштів на рахунках у банках у перший та другий роки війни для створення «фінансової подушки» на випадок некерованих обставин. У 2024 р. показник загальної ліквідності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» перебуває у межах нормативного значення, що свідчить про те, що оборотний капітал використовується ефективно.

Таблиця 2.4

Ліквідність «ТОВ УПГ-ІНВЕСТ» за 2022-2024 роки

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Вихідні дані:							
1.1. Оборотні активи, тис. грн.	874473	1112802	1457138	238329	344336	27,3	30,9
1.2. Оборотні активи за вилученням запасів, тис. грн.	649773	849623	1164226	302356	-42541	128,0	-7,9
1.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	236146	538502	495961	302356	-42541	128,0	-7,9
1.4. Поточні зобов'язання, тис. грн.	196698	141428	672929	-55270	531501	-28,1	375,8
2. Показник ліквідності:							
2.1. Загальна ліквідність	4,4	7,9	2,2	3,4	-5,7	77,0	-72,5
2.2. Швидка ліквідність	3,3	6,0	1,7	2,7	-4,3	81,9	-71,2
2.3. Абсолютна ліквідність	1,2	3,8	0,7	2,6	-3,1	217,2	-80,6

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за даними станом на кінець відповідного року)

Значення показника швидкої ліквідності підприємства у 2022-2023 рр.

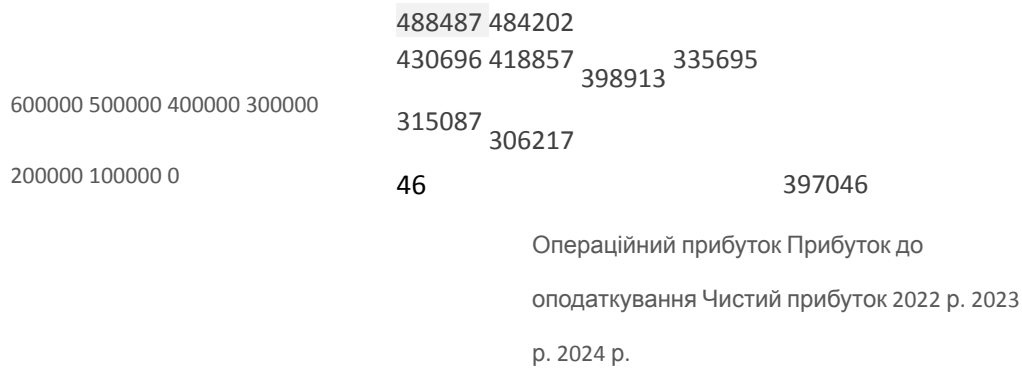
також значно перевищує норму (0,7-1,5). Навіть без урахування низьколіквідних активів (запасів) у 2022 р. ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» має в 2,2 рази більше ліквідних активів у 2022 р. та в 4 рази – в 2023 р., ніж йому потрібно для покриття поточних зобов'язань. У 2024 році значення показника швидкої ліквідності наближається до верхньої межі нормативного значення. Даний показник є одним з ключових критеріїв кредитоспроможності для банківських установ, чим успішно користується підприємство, залучаючи банківські кредити для фінансування своєї діяльності.

Щодо показника абсолютної ліквідності, то його тенденція відповідає двом попереднім показникам – перевищення нормативу у 2022-2023 рр. та наближення до оптимального значення (0,2-0,5) у 2024 р. Як свідчить практика, можливість погасити всі поточні зобов'язання лише за рахунок високоліквідних активів – це надзвичайно рідкісна ситуація. Проте у ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» у 2022 р. даний показник перевищив верхню межу нормативного значення в 2,4 рази, у 2023 р. – в 7,6 разів. Це підтверджує наші попередні висновки щодо зберігання значної суми грошових коштів на банківських рахунків задля підвищення рівня фінансової безпеки підприємства у період війни. У 2024 році, коли ситуація покращилась – підприємство відновило процеси інвестиційної діяльності та підвищило рівень ділової активності.

Критерієм ефективності використання оборотного капіталу підприємства є також результативність його діяльності.

Фінансові результати діяльності підприємства у розрізі основних видів прибутку розглянуто на рисунку 2.10.

У 2022 році в результаті ефективної операційної діяльності отримано 335695 тис. грн. операційного прибутку, у 2023 році – 430696 тис. грн., що на 95001 тис. грн. або на 28,3% є вищим за показник 2022 року, у 2024 році – 488487 тис. грн., що на 57791 тис. грн. або на 13,4% перевищує показник попереднього року.

тис. грн.

Рис. 2.10. Фінансові результати діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»
за 2022-2024 роки

Джерело: розраховано та побудовано на основі Додатку В

Дана тенденція є свідченням ефективної політики управління оборотними активами підприємства. Оборотний капітал підприємства є важливою складовою його фінансової системи, оскільки саме він забезпечує безперервність виробничо-господарського циклу. Особливістю оборотного капіталу є його мобільність - він швидко змінює форму в межах одного виробничого циклу: з матеріальних ресурсів у незавершене виробництво, згодом - у готову продукцію, а далі - у виручку. Така трансформація забезпечує гнучкість підприємства в управлінні ресурсами, здатність оперативно реагувати на зміни в ринковому середовищі та підтримувати стабільну ліквідність. Крім того, ефективне управління оборотним капіталом є передумовою фінансової стійкості підприємства, зменшує ризики дефіциту коштів і сприяє підтриманню платоспроможності на належному рівні.

Загалом така динаміка формування оборотного капіталу свідчить про ефективне управління обіговими ресурсами ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ», а це дозволило йому забезпечити приріст прибутку від операційної діяльності. Підприємство здатне підтримувати необхідний рівень ліквідності, оперативно реагувати на зміни у попиту та ринкових умовах, забезпечуючи сталий

фінансовий розвиток і підвищення інвестиційної привабливості. Фінансовий результат до оподаткування становив у 2022 р. 315087 тис. грн., що на 136,6% більше за показник попереднього року, у 2023 р. – 416857 тис. грн., що перевищило показник 2022 р. на 32,9%, у 2024 р. – 484202 тис. грн., що більше за показник попереднього року на 15,6%. На збільшення прибутку до оподаткування вплинуло зростання інших фінансових доходів, а також інших доходів підприємства.

Зазначені тенденції зумовили зростання показника чистого фінансового результату ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» у 2023 р. на 30,3% порівняно з 2022 р., у 2024 р. на 30% у порівнянні з роком початку війни, хоча порівняно з попереднім роком сума чистого прибутку дещо зменшилась – на 0,5%.

Зокрема, підприємство отримало 306217 тис. грн. чистого прибутку у 2022 р., 398913 тис. грн. у 2023 р., 397046 тис. грн. у 2024 р., що свідчить про стійку позитивну динаміку й стабільний фінансовий стан підприємства. Отже, за період 2022-2024 рр. підприємство демонструє стабільне зростання прибутковості при збереженні високої операційної ефективності. Сукупне зростання чистого прибутку ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за три аналізовані роки на 30% (на 90832 тис. грн.) свідчить про ефективне використання коштів, що є у розпорядженні підприємства.

Дослідимо ефективність використання оборотного капіталу підприємства через показники рентабельності (табл. 2.5).

Дані таблиці 2.5 дають можливість зробити висновок щодо високого рівня рентабельності оборотних активів підприємства, на що впливає стабільність обсягів прибутку в умовах пропорційного зростання витрат і доходів. Це свідчить про ефективність бізнес-моделі підприємства у нелегкий період воєнного часу.

Рівень рентабельності продаж ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» становив у 2022 р. 25,1%, у 2023 р. 24,1%, у 2024 р. 23,5%.

Кожна гривня, яка формує запаси підприємства, принесла йому 1,65 грн.

чистого прибутку у 2022 р., 1,64 грн. у 2023 р., 1,43 грн. у 2024 р.

48

Таблиця 2.5

Рентабельність оборотного капіталу ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»

за 2022-2024 роки

Назва показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення від попереднього періоду, +/-		Відносне відхилення від попереднього періоду, %	
				2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.	2023 / 2022 рр.	2024 / 2023 рр.
1. Вихідні дані для розрахунку:							
1.1. Чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг, тис. грн.	121987 1	165407 7	169197 3	434206	37896	35,6	2,3
1.2. Запаси, тис. грн.	185536	243939,5	278045,5	58403,5	34106	31,5	14,0
1.3. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	317037,5	235382,5	228200	-81655	-7182,5	-25,8	-3,1
1.4. Оборотні активи, тис. грн.	767794	993637,5	128497 0	225843,5	291332,5	29,4	29,3
1.5. Чистий прибуток, тис. грн.	306217	398913	397046	92696	-1867	30,3	-0,5
1.6. Операційні витрати, тис. грн.	924616	132275 9	2003504	398143,0	680745,0	43,1	51,5

2. Показник рентабельності (%):							
2.1. продаж	25,1	24,1	23,5	-1,0	-0,7	-3,9	-2,7
2.2. запасів	165,0	163,5	142,8	-1,5	-20,7	-0,9	-12,7
2.3. дебіторської заборгованості	96,6	169,5	174,0	72,9	4,5	75,5	2,7
2.4. оборотних активів	39,9	40,1	30,9	0,3	-9,2	0,7	-23,0
2.5. операційних витрат	30,0	28,7	18,8	-1,3	-9,9	-4,2	-34,5

Джерело: розраховано на основі Додатку Б (за середніми даними за відповідний період), Додатку В

Ефективність використання дебіторської заборгованості для отримання прибутку характеризує показник її рентабельності. Кожна гривня дебіторської

49

заборгованості ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» принесла йому 97 коп. чистого прибутку у 2022 р., 1,70 грн. у 2023 р., 1,74 грн. у 2024 р. Отримані дані дають можливість зробити висновок щодо високого рівня ефективності управління розрахунками з покупцями та замовниками, а відстрочка платежу, яку надає ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» дебіторам, з точки зору прибутковості є виправданою.

Розрахунок рентабельності оборотних активів показав, що кожна гривня, яка утворює оборотний капітал приносила підприємству у 2022 р. 40 коп. чистого прибутку, у 2023 р. 40 коп., у 2024 р. 31 коп. Рентабельність оборотного капіталу є високою, проте в динаміці за аналізований період дещо знизилась.

Ефективність використання оборотного капіталу підприємства характеризує показник рентабельності операційних витрат, який дозволяє

визначити рівень операційної ефективності бізнесу. Даний показник у 2022 р. та 2023 р. був достатньо високим і складав відповідно 30% та 28,7%, що свідчило про високу ефективність витратної політики підприємства з точки зору операційної діяльності. У 2024 році він знизився до рівня 18,8%, на що вплинуло зростання обсягу витрат у цей період масштабування діяльності підприємства.

За результатами оцінювання ефективності використання оборотного капіталу підприємства можна зробити висновок, що у своїй фінансовій політиці ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» демонструє стратегічно виважений підхід до управління оборотним капіталом, дотримуючись принципу забезпечення його достатнього обсягу. Така політика дозволяє зберігати високу гнучкість у фінансово-господарській діяльності, забезпечувати безперебійність операційного циклу, своєчасне виконання зобов'язань і підтримання платоспроможності навіть в умовах зовнішньоекономічної нестабільності. У сукупності наведені показники, не дивлячись на коливання окремих їх значень, підтверджують, що підприємство діє злагоджено, стабільно та ефективно. Це свідчить про високий рівень управління оборотним капіталом та орієнтацію ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» на стале економічне зростання.

50

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»

3.1. Сучасні тенденції формування оборотного капіталу підприємства

У сучасних умовах глобальної економіки ефективне управління оборотним капіталом відіграє ключову роль у забезпеченні безперервного функціонування підприємства, підвищенні його конкурентоспроможності та

адаптивності до мінливих ринкових умов. Оборотний капітал охоплює сукупність короткострокових активів, що використовуються в операційній діяльності підприємства, зокрема запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та інші фінансові ресурси, які забезпечують щоденну діяльність підприємства.

В останні роки спостерігається низка трансформацій у підходах до формування оборотного капіталу, що зумовлені як зовнішніми економічними факторами (інфляція, нестабільність валютних курсів, зростання вартості фінансових ресурсів), так і внутрішніми потребами бізнесу - досягнення гнучкості, підвищення ефективності використання ресурсів, цифровізація бізнес-процесів. Розглянемо детально ключові сучасні тенденції в цій сфері:

1. Фінансова гнучкість і диверсифікація джерел фінансування [4; 8; 35]. Підприємства дедалі частіше прагнуть уникнути залежності від одного джерела фінансування оборотного капіталу. Традиційне короткострокове банківське кредитування доповнюється новими фінансовими інструментами, такими як факторинг, форфейтинг, комерційний кредит від постачальників, лізинг оборотних активів тощо. У багатьох випадках перевага надається саме гнучким формам залучення фінансів, які дозволяють адаптуватися до поточної кон'юнктури.

51

2. Цифрова трансформація управління оборотними активами [41]. Із впровадженням ERP-систем (SAP, Oracle, Microsoft Dynamics тощо), автоматизованих облікових програм та аналітичних платформ зростає можливість оперативного контролю за станом оборотних активів. Підприємства можуть в реальному часі відстежувати залишки товарів, дебіторську заборгованість, обороти грошових коштів, що дозволяє зменшити період обороту капіталу, підвищити точність прогнозування та знизити ризики нестачі або затримок.

3. Оптимізація структури оборотного капіталу [13; 49].

Тенденція останніх років - зменшення обсягів запасів на користь

гнучких логістичних рішень. Все більше компаній впроваджують систему Just-in-Time (точно вчасно), що дозволяє мінімізувати витрати на зберігання, скоротити заморожування обігових коштів та швидше реагувати на зміни ринку. Також активно використовується аутсорсинг логістичних процесів, що дозволяє підприємствам сконцентруватися на своїй ключовій діяльності, а управління запасами передати професіоналам.

4. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент забезпечення ліквідності [40].

З огляду на те, що значна частина оборотних коштів може бути акумульована у вигляді дебіторської заборгованості, особливо актуальним стає питання контролю платіжної дисципліни контрагентів. Використання спеціалізованих систем оцінки кредитоспроможності клієнтів, застосування штрафних санкцій за прострочку, розробка індивідуальних графіків оплати — усе це сприяє скороченню строків обігу коштів та зменшенню рівня безнадійних боргів.

5. Посилення ролі прогнозування та антикризового управління [24; 30; 41].

У сучасному середовищі, де ризики стають дедалі складнішими (інфляційні коливання, перебої в постачанні, геополітична нестабільність), формування оборотного капіталу вимагає використання методів сценарного

52

планування та антикризового аналізу. Прогнозування можливих фінансових «вузьких місць», створення резервів ліквідності та розробка сценаріїв реагування на кризові ситуації дають змогу підприємствам зберігати стабільність навіть у найскладніших умовах.

6. Інтеграція екологічних та соціальних аспектів [51].

Управління оборотним капіталом усе частіше враховує не лише фінансові, а й екологічні та соціальні чинники. Наприклад, підприємства переходять на більш екологічні упаковки, оптимізують логістику з метою зменшення викидів, впроваджують політику утилізації або повторного

використання сировини та товарів. Також зростає відповідальність за умови праці персоналу, які залучені до процесів, пов'язаних з обігом капіталу.

7. Автоматизація розрахунку потреби в оборотному капіталі [25].

Завдяки цифровим інструментам підприємства можуть з високою точністю розраховувати оптимальний обсяг необхідного оборотного капіталу залежно від сезонності, ринкової кон'юнктури, специфіки постачальників та клієнтів. Впровадження алгоритмічного підходу до розрахунку коефіцієнтів обіговості (наприклад, оборотність дебіторської заборгованості, середній термін зберігання запасів тощо) дозволяє зменшити неефективні витрати та підвищити фінансову стійкість.

Отже, сучасні тенденції у сфері формування оборотного капіталу свідчать про глибоку трансформацію традиційних підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства. В умовах динамічного та ризикованого середовища підприємства змушені балансувати між ліквідністю, прибутковістю та ризиками, шукаючи нові шляхи підвищення ефективності операційної діяльності. Інтеграція цифрових технологій, стратегічне планування, екологічна відповідальність та гнучкість фінансування стають основними напрямками сучасного управління оборотними активами, що дозволяють підприємствам не лише виживати, але й розвиватися у висококонкурентному ринковому середовищі.

53

3.2. Напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Оборотні активи в системі функціонування підприємства мають стратегічне значення, оскільки забезпечують формування основної частини продуктивного капіталу підприємства. Попри те, що політика управління оборотними активами підприємства є одним із найбільш актуальним завдань забезпечення операційної діяльності підприємства, ефективність

використання оборотного капіталу через прискорення їх оборотності створює базис для економічного зростання та розвитку підприємства на інноваційній основі. Тому заходи щодо удосконалення політики управління оборотними активами підприємства доцільно згруповувати не тільки навколо завдань щодо оптимізації їх обсягу та структури, але й також вибору та вдалого комбінування джерел їх формування. Саме від правильного підходу щодо фінансування оборотних активів підприємства буде залежати як платоспроможність, так і зміцнення його фінансового стану в цілому.

Протягом 2022–2024 років підприємство демонструє стійку позитивну динаміку зростання оборотних активів, які є матеріальною основою оборотного капіталу. Таке послідовне зростання свідчить про прагнення підприємства до нарощування обсягів ресурсів, задіяних у виробничо комерційній діяльності, та про намагання забезпечити резерви для покриття поточних потреб. Основними чинниками зростання оборотних активів стали:

- збільшення у 2024 році товарних запасів, що дозволяє формувати страхові залишки продукції на складі для забезпечення безперервності поставок і задоволення зростаючого попиту;

- наявність дебіторської заборгованості, що є свідченням розширення обсягів реалізації на умовах відстроченого платежу (кредиту довіри до постійних контрагентів);

- приріст грошових коштів, який забезпечує оперативну

54

платоспроможність та фінансову гнучкість у веденні розрахунків з партнерами й бюджетом.

Товарні запаси відіграють надзвичайно важливу роль у функціонуванні підприємства, оскільки становлять невід’ємну частину його виробничих оборотних фондів. Саме вони забезпечують безперервність виробничо збутового процесу, дають змогу оперативно реагувати на зміни споживчого попиту та гарантують виконання замовлень у найкоротші терміни. Наявність достатнього і раціонально сформованого запасу продукції на складі - це

запорука стабільного функціонування підприємства в умовах коливання ринку, сезонності та зміни купівельної поведінки.

Основними характеристиками, що визначають ефективність управління товарними запасами, є їхній загальний обсяг, структура за видами товарів, рівень запасів у динаміці та співвідношення із загальними ресурсами підприємства. Ці параметри безпосередньо впливають на витрати, пов'язані зі зберіганням продукції, фінансові результати діяльності підприємства, показники рентабельності та використання обігових коштів. Наприклад, надмірні товарні запаси призводять до підвищених витрат на утримання складів, охорону, енергоресурси, обслуговуючий персонал, а також можуть спричинити псування, втрачену якість або списання через втрату придатності.

З іншого боку, недостатній рівень товарних запасів загрожує перебоями у постачанні продукції клієнтам, втратою попиту, зниженням рівня обслуговування та, як наслідок, доходів підприємства. Тому раціональне управління товарними запасами є надзвичайно важливим для підтримання гнучкості підприємства, дозволяє забезпечити своєчасне поповнення запасів, уникнути дефіциту або надлишку товару, а також зменшити фінансові ризики, пов'язані з неефективним використанням оборотного капіталу.

Ключовим завданням удосконалення політики управління оборотним капіталом підприємства має стати забезпечення його фінансової стабільності шляхом раціонального та ефективного використання оборотного капіталу.

55

Для реалізації зазначеної мети необхідно зконцентрувати зусилля фінансового менеджменту підприємства на досягненні низки завдань: - гарантування стабільної та безперебійної роботи виробничого процесу; - прискорення оборотності оборотних коштів; - гарантування наявності ліквідних оборотних активів у обсязі, достатньому для покриття короткострокових боргових зобов'язань; - забезпечення прибуткової діяльності з метою підвищення рентабельності оборотних активів підприємства;

- дотримання критеріїв забезпечення мінімального ризику і втрат, пов'язаних із залученням коштів для формування оборотного капіталу підприємства;

- забезпечення ефективного розпорядження та маневрування оборотних коштів і уникнення їх іммобілізації в найменш ліквідних активах; - балансування структури оборотних активів і фінансових ресурсів для досягнення оптимального рівня ліквідності та стабільності. З огляду на вищевказані завдання, а також отримані результати щодо складу, динаміки та структури оборотних активів підприємства, а також структури їх фінансування доцільно пропонувати заходи реструктуризації у контексті:

- коригування структури оборотних активів з метою зниження частки іммобілізованих ресурсів у найменш ліквідному їх компоненті -запасах - може бути досягнуто шляхом реалізації цілеспрямованої політики активізації збуту, зокрема через використання комерційної дебіторської заборгованості як інструменту стимулювання продажів;

- коригування моделі фінансування оборотних активів підприємства (у розрізі як структури джерел фінансування, так і використання невикористаних резервів комерційного кредитування самого підприємства).

Заходи, спрямовані на збільшення обсягу реалізації підприємства, доцільно згрупувати у наступні групи щодо:

56

1) удосконалення відносин із діючими споживачами. Мета – зміцнення довгострокових партнерських відносин з діючими клієнтами, що дозволить як зберегти наявні обсяги продажу, так і забезпечити їх зростання. Даний напрям доцільно реалізувати за напрямками:

- розроблення гнучких умов договірних зобов'язань, які враховують потреби постійних клієнтів, у тому числі можливість варіативних схем оплати. Зокрема, підприємство може укладати договори з відтермінуванням платежу на 1, 3, 6, 9 або 12 місяців після постачання продукції, за умови попереднього внесення авансових платежів. Розмір авансу доцільно

диференціювати залежно від тривалості відтермінування;

- регулярне оновлення клієнтського реєстру, класифікованого за рівнем надійності та дисциплінованості: «золоті», надійні, доброчесні та проблемні клієнти, що стане основою для побудови індивідуалізованих стратегій взаємодії з кожною групою. Розробка мотиваційних механізмів у вигляді системи знижок, бонусів і пільг для лояльних клієнтів;

- здійснення систематичного аналізу індивідуальних потреб клієнтів, зокрема у нових видах продукції чи її модифікаціях, що дозволяє створювати асортиментну пропозицію на основі конкретних запитів та попереднього досвіду співпраці;

- налагодження ефективних цифрових каналів комунікації з клієнтами через електронну пошту, месенджери, соціальні мережі тощо, що забезпечує постійний зворотний зв'язок, актуалізацію комерційних пропозицій і підтримку довіри;

- у цій групі заходів особливу увагу слід приділити формуванню системи управління дебіторською заборгованістю, яка має включати моніторинг, контроль термінів оплати та превентивні заходи щодо недопущення прострочених зобов'язань, що дасть можливість підприємству збільшити обсяги продаж без зростання ризику неповернення коштів;

2) залучення нових споживачів продукції. Мета – розширення клієнтської бази шляхом виходу на нові ринки, підвищення впізнаваності

57

бренду та просування товарів серед нових цільових аудиторій. Даний напрям доцільно реалізувати через систему заходів:

- удосконалення маркетингової стратегії представлення продукції через професійні рекламні агенції, офіційні канали постачальників і дилерів, а також власні та залучені цифрові ресурси (SMM, контент-маркетинг, SEO, платна реклама);

- розробки креативних та емоційно привабливих рекламних продуктів, які б яскраво демонстрували конкурентні переваги товару та створювали

додану вартість в очах потенційного покупця;

- запровадження програм лояльності, що передбачають бонуси для нових клієнтів, акційні пропозиції, пробні зразки, безкоштовну доставку тощо;
- проведення фінансово-економічного аналізу витрат на рекламну кампанію, дослідження ринку, розширення каналів збуту та визначення ефективності таких інвестицій через оцінку потенційного приросту обсягів продажу.

3) вивчення можливостей щодо пропозиції нової продукції та розширення асортименту продукції. Мета – диверсифікація товарного портфелю через освоєння нових товарних позицій, здатних задовольнити актуальні проблеми ринку. Доцільними заходами щодо реалізації даного заходу є:

- аналіз попиту на нові види продукції на основі вивчення ринкових тенденцій, технологічних змін та поведінки споживачів;

- визначення найбільш перспективних каналів просування, включаючи онлайн-платформи, спеціалізовані торгові виставки, партнерські мережі;
- сегментування ринку за географічними, демографічними, поведінковими та іншими критеріями для точного позиціонування нової продукції;

- формування системи пільг і знижок для стимулювання попиту на нові продукти серед потенційних клієнтів, що може включати акційні ціни для першої покупки, спеціальні умови для оптових замовлень тощо.

58

У фінансуванні оборотного капіталу підприємству слід прагнути досягнення компромісного підходу, який базується на прагненні досягти збалансованого поєднання короткострокових та довгострокових джерел позикових ресурсів, а також передбачає раціональне використання власного обігового капіталу. Така модель сприяє формуванню стабільної фінансової структури підприємства, дозволяючи зберігати високий рівень ліквідності, оперативно реагувати на потреби поточної діяльності та забезпечувати належну платоспроможність. Крім того, компромісне фінансування створює

умови для підвищення ділової активності, оскільки підприємство має доступ до гнучких і надійних фінансових інструментів, що підтримують безперервність його операційної діяльності.

В будь-якому випадку за нестабільного зовнішнього середовища стратегія фінансування оборотних активів повинна бути виваженою та гнучкою, має враховувати здатність підприємства до оперативного маневрування ресурсами у відповідь на зміни в кон'юктурі ринку, зміну обсягів збуту продукції, коливання цінових показників, зміну умов постачання тощо.

В системі управління оборотними активами важливим елементом є питання щодо оптимізації їх складу, структури та джерел, що будуть забезпечувати їх фінансування. Слід зауважити, що сума коштів та період, упродовж якого кошти будуть перебувати в оборотному капіталі буде залежати від низки факторів, найважливішими з яких є: особливості організації технологічного процесу на підприємстві; ефективності функціонування системи логістики, які будуть включати заходи з управління як матеріально-технічним забезпеченням, так і запасами товарно матеріальних цінностей на всіх стадіях як виробничого, так і операційного та фінансового циклів; політики управління як дебіторською, так і кредиторською заборгованостями.

Сукупність даних заходів дозволить підвищити ефективність використання оборотного капіталу підприємства.

59

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження сучасних особливостей формування оборотного капіталу підприємства узагальнено теоретичні, методичні та практичні підходи та зроблено наступні висновки.

1. Оборотний капітал – це динамічна складова загального капіталу

підприємства, що забезпечує функціонування та безперервність операційного процесу, характеризується високим рівнем мобільності, споживається упродовж одного операційного циклу, трансформуючи свою форму та нарощуючи вартість на кожній стадії кругообігу капіталу підприємства.

2. Для забезпечення якості оцінювання оборотного капіталу підприємства його доцільно групувати за ознаками функціонального призначення, ролі у циклах ділової активності підприємства, групами ліквідності, ризиками вкладення. Методика оцінювання ефективності формування та використання оборотного капіталу підприємства визначає основні підходи та групи показників за ознаками ділової активності, ліквідності та платоспроможності, результативності діяльності.

4. Оцінка загальної характеристики та майнового стану ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» показала нарощування активів у 2022-2024 роки, що свідчить про стабільне зростання майнової бази, зростання виробничих та фінансових можливостей, стратегічну спрямованість на розширення господарської діяльності. У структурі активів переважають оборотні (у 2024 році – 69,1%). Структура джерел фінансування є стабільною і відповідає вимогам фінансової стійкості, хоча у 2024 році є ознаки підвищення залежності від зовнішнього фінансування.

5. Аналіз особливостей формування оборотного капіталу підприємства показав його нарощування у всіх групах оборотних активів, у структурі оборотних активів станом на кінець 2024 року на запаси припадало 20,1%, поточні біологічні активи – 28,2%, дебіторську заборгованість – 17,6%,

60

грошові активи – 29,5%. Це є відображенням розширення масштабів діяльності підприємства та активізації його виробничо-збутових процесів. У структурі запасів найбільшу частку становили виробничі запаси – 87,8%. Найбільшу частку у складі товарних запасів займало свіже м'ясо індика – 53,2%. Дебіторська заборгованість на 66,1% утворена за рахунок її комерційної складової. Наявність достатньої великої суми високоліквідних

активів свідчить про орієнтацію фінансового менеджменту ТОВ «УПГ ІНВЕСТ» на підтримку платоспроможності та фінансової стійкості у питаннях операційної діяльності підприємства

6. Аналіз джерел формування оборотного капіталу підприємства показав, що ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» володіє достатнім обсягом власного оборотного капіталу для покриття потреб операційної діяльності, хоча він скорочується у динаміці. Серед позикових джерел фінансування оборотного капіталу підприємства ключову роль відіграє поточна кредиторська заборгованість. Структура джерел фінансування оборотного капіталу підприємства за 2022-2024 роки трансформувалась зі співвідношення 71,5% власного оборотного капіталу до 28,5% позикового у 2022 році до 50,5% на 49,5% у 2024 році, що знижує його фінансову стійкість.

7. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства дозволила виявити тенденції до зниження оборотності всієї суми оборотного капіталу. Швидкість обігу запасів у динаміці дещо знизилась, проте за рівнем є достатньою, що свідчить про оптимальну логістику, вчасне поповнення та реалізацію запасів, а також відсутність суттєвих втрат через простой або надлишкові залишки. Оборотність дебіторської заборгованості зросла. Такі тенденції вплинули на скорочення операційного циклу та фінансового циклу, що є позитивною тенденцією підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

8. Показники ліквідності у 2022-2023 роки є значно вищими за рекомендовані значення, що з одного боку, це є ознакою високої платоспроможності підприємства, але, з боку фінансового менеджменту, це

61

може вказувати на низьку ефективність управління оборотним капіталом. Це сталося внаслідок свідомого резервування коштів на рахунках у банках у перший та другий роки війни для створення «фінансової подушки» на випадок некерованих обставин. У 2024 р. показник загальної ліквідності ТОВ «УПГ

ІНВЕСТ» перебуває у межах нормативного значення, що свідчить про те, що оборотний капітал використовується ефективно.

9. Критерієм ефективності використання оборотного капіталу підприємства є також результативність його діяльності: операційний прибуток та прибуток до оподаткування зросли. Сукупне зростання чистого прибутку ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за три аналізовані роки на 30% вказує на ефективне використання коштів, що є у розпорядженні підприємства. За результатами аналізу рентабельності можна зробити висновок про високий рівень рентабельності продаж, запасів, дебіторської заборгованості, оборотних активів та операційних витрат.

10. Для підвищення ефективності політики управління оборотним капіталом ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» варто орієнтуватись на сучасні тенденції його формування, серед яких ключовими є фінансова гнучкість і диверсифікація джерел фінансування, цифрова трансформація, оптимізація структури оборотного капіталу через зменшення запасів на користь гнучких логістичних рішень, управління дебіторською заборгованістю, посилення ролі прогнозування та антикризового управління, інтеграцію принципів сталого розвитку, автоматизація розрахунку потреби в оборотному капіталі.

11. З урахуванням сучасних тенденцій формування оборотного капіталу підприємству варто сфокусуватись на дотриманні умов забезпечення безперебійності діяльності, прискоренні його оборотності, підтримці достатності рівня ліквідності. Враховуючи зростання запасів у 2024 році варто посилити ефективність збутової діяльності через удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю, збільшення продаж підприємства через розширення ринків збуту, канали просування продукції, в тому числі в онлайн-форматі, запровадження бонусних програм лояльності для покупців.

1. Бабич Л.М., Головатий В.В. Управління оборотними активами на сучасному підприємстві. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки». Науковий журнал.* 2022. Вип. 1 (51), С. 11-20.

2. Бабій О.М., Койнак В.В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. *Економіка та суспільство.* 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-27>.

3. Близнюк О., Сифурова А. Управління оборотним капіталом підприємств торгівлі з позиції функціонально-відтворювального та структурно-класифікаційного підходів. *Економічний аналіз.* 2019. Том 29. №1. С. 68-77.

4. Борзенко, В., П'ятак, Т., Кочетова, Т., Троян, А. Комплексний підхід до оптимізації оборотного капіталу підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки).* 2021. №1. С. 59–63. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.59> (дата звернення 10.05.2025).

5. Бровко Л., Попенко М., Черенович О. Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава.* 2022. №1. С. 88-92.

6. Вареник В.М., Толстих Т.К. Удосконалення політики управління оборотними активами торговельного підприємства. *Приазовський економічний вісник.* 2018. Вип. 6 (11). С. 114-119.

7. Волошина С.В. Методичні підходи до оцінювання стратегії управління оборотними активами підприємства. *Торгівля і ринок України.* 2020. № 1. С. 78–87.

63

8. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. № 1. С. 189-194.

9. Господарський кодекс України (№ 436-IV в редакції від 28.05.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 26.05.2025).

10. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності: підручник. К. : ЦУЛ, 2019. 392 с.

11. Гринюк І.М. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. *Agricultural and resource economics: international scientific e journal*. 2022. Vol. 2, № 4. р. 64-74.

12. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 1 (12). С. 289-293.

13. Дмитровська, В. С., Костенко, Ю. О., Васильєва, Н. Б. Управління ліквідністю підприємства: сучасні підходи та стратегії. *Академічні візії*. 2025. №40. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1748> (дата звернення 10.05.2025).

14. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1. С. 75-85.

15. Дроботя Я.А. Категорії «оборотний капітал», «оборотні активи», «оборотні кошти» в контексті економічних наук. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2d845262-40d9-4450-b817-078f4711e4b3/content> (дата звернення 26.05.2025).

16. Заячківська О.В. Удосконалення механізмів управління активами як чинник сталого розвитку підприємства. *Вісник НУБГП*. 2021. № 2 (94). С. 46–52.

17. Койнак, В. Специфікація завдань та принципів управління активами торговельних підприємств. *Науковий вісник Полтавського*

університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2025. №1 (115). С. 146-151. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-21>.

18. Костенко А. М. Шляхи удосконалення механізму управління оборотним капіталом підприємств України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. №4. С. 46-57.

19. Костенко, Ю., Короленко, О., Гузь, М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77> (дата звернення 10.05.2025).

20. Кошельок Г.В., Малишко В.С., Малікова І.П. Факторний аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 5 (67). С. 67-72.

21. Левковець Н.П. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних економічних умовах. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки»*. Науковий журнал. Випуск 2 (56). 2023. С. 87-93. 31

22. Левковець, Н. П., Бабич, Л. М., Турпак, Т. Г., Наконечна, С. А., Гуцалюк, О. І. Управління оборотними активами в системі фінансових відносин сучасного підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №10. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15278808>

23. Литвинов, А., Остапенко, Р., Горох, О. Оптимізація оборотного капіталу в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2024. №63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-58> (дата звернення 10.05.2025).

24. Літвінов О.С., Гуменюк І.О. Управління оборотним капіталом підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 7-8. С. 103-108.

25. Лопатовська, О., Пономарьова, К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2022. Том. 310. № 5 (1). С. 221- 228. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-36](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-36) (дата звернення 10.05.2025).

26. Макаренко П.М., Михальчук О.В., Пілявський В.І. Формування

стратегії та стратегічних альтернатив підприємства. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 2 (51). С. 23-37.

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 26.05.2025).

28. Мягких І.М., Побережна З.М., Копча Ю.Ю. Функціональні особливості управління оборотним капіталом підприємства при моніторингу ресурсозабезпечення в умовах системних трансформацій. *The scientific heritage*. 2021. № 80. С. 14-20.

29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 26.05.2025).

30. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. К.: Центр учбової літ., 2013. 504 с.

31. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 02.12.2010 р. No2755-VI. Редакція від 07.03.2020, підстава - 490-IX URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20141108> (дата звернення 10.05.2025).

32. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. Редакція від 27.02.2020, підстава - 465-IX URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення 10.05.2025).

33. Серік Ю. В. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка і управління*. 2022. № 4. С. 69-75.

34. Смирна О. В., Ізмайлова Н. В. Сучасний стан та проблеми формування капіталу українських підприємств в умовах кризових явищ. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9904> (дата звернення 10.05.2025).

35. Ткаченко М.І., Жукова О.А., Озоліна А.О. Щодо оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2020. №2.

C.45-51 URL: http://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2020.pdf (дата звернення 10.05.2025).

36. Ткачук Л. М., Юзвенко І. В. Теоретичні аспекти управління оборотними активами підприємства. Вісник *BHTU*. 2024. №1. С.61–65. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/4344> (дата звернення: 26.05.2025).

37. ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ». YouControl (2025). URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/33418719/ (дата звернення 10.05.2025).

38. ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ». CharityProject (2025). URL: <https://clarityproject.info/edr/33418719> (дата звернення: 26.05.2025).

39. Торговельне підприємництво: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. Одеса, Бондаренко М.О., 2018. 640 с.

40. Турчак В.В., Жукова О.А., Селіванов О.О. Управління оборотними активами як складова ділової активності підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2024. №1 (29). С. 20-24.

41. Тюріна, Н., Назарчук, Т., Гурницький, О., Антончик, О. Підходи до формування, управління та реалізації антикризового фінансового потенціалу підприємств. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 338 (1). С. 26-34. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-3> (дата звернення 10.05.2025).

42. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 157–162.

43. Федай В.В., Терещенко С.І. Ефективне використання оборотних активів підприємством. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Економіка і менеджмент*. Вип. 2 (80). 2019. С. 69-73.

44. Хачатрян, В., Стратійчук, В. Інноваційні підходи до розробки політики фінансування оборотних активів корпорацій в умовах кризи. *Herald*

417. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-62> (дата звернення 10.05.2025).

45. Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. Поняття оборотних активів підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 409-414. 46. Хохлов М.П., Ярещенко Т.О. Теоретична сутність оборотного капіталу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 408-412. 47. Череп О. Г., Д. М. Іванченко. Оптимізація структури оборотних активів підприємства в межах фінансової реструктуризації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 1. С.37-43.

48. Чуприна Х.М. Механізм управління оборотними активами в складі цифрового підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 3. С. 69–76.

49. Швиданенко, О., Швиданенко, В. Фінансовий потенціал компанії: сутність, форми прояву та управління в умовах зростаючої нестабільності та невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2025. №71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-78> (дата звернення 10.05.2025).

50. Шелудько В. М. Управління фінансами підприємств : навч. посіб. Харків : Фінанси, 2023. 264 с.

51. Stratiichuk V. (2023). Innovative tools for assessing the strategic management effectiveness of current assets of trade enterprises. Science, technology and innovation in the modern world. Monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», P. 239-267.